

Incipit prologus libri noni

299

di. s. j. Itē vitū quāto diurnū tātō periculōsus. sicut p̄uerudo mala fm iura q̄no diurno tātō p̄niciosior ⁊ periculōsior: extra de conluctud. ca. vl. xxliij. q. j. scilicet. ⁊ ca. fiat.

Explicit liber octauus de exemplis ⁊ similitudinibus rerum.

Incipit prologus libri noni

In manu arti
ficiū opa laudabūtur: Ecce
ix. Humanū gen^o post lapsū
pecti a sua decedēs integritate
nature caligat ignorātie
tenebris: cōcupiscentie calorib^o estuat: cre
braq; infirmitate dissoluitur. Sed depellit
ignorātie tenebras: vt cūq; sapientie studiū
cōhibet ⁊ cupiscentie impet^o: ⁊ cuiuslibz pas
sionis insult^o moral virtutē dominū: labē
tiq; infirmitati succurrit multiformis artis
ingeniū. Si enī testat^o Salien^o immortalē et
impassibile esset corp^o ⁊ sp̄ maneret ei opti
ma cōpositio: nō indigeret arte constituēte
ip̄m. Quia igit corp^o humanū multipli
cū alterat^o ⁊ patit^o ac insup^o ex passibilitate
multiplicet diuersis necessitatib^o subdit. ex
industria v^o rōne humana q̄dā artes in
uentē sūt ipsius humani corp^ois necessi
tariis obsequētes: q̄ ad differētiā libera
liū artū seruiles nominant^o. Quia enī in
speculabilib^o reb^o p̄ modum cuiusdā optz
aliquid inuenitur: puta orationis congrue
seu syllogismi cōstructio: ac etiā numerādi
vel mēsurādi op^o quicūq; ad hūmōi opa ra
tionis speculatiui habit^o ordināf. p̄ quan
dā similitudinē artes appellan^o. S; in li
berales ad illarū differētiā artū q̄ ordinā
tur ad extinsecā opera exercitatā p̄ corp^o.
Que sez dicunt^o seruiles inq̄tū corpus ser
uiltr anime subiugetur. sed ille cōtra di
cuntur liberales: quia magis ad animā p̄
tinent fm quam libertas in homine repe
ritur. Et hinc est q̄ due schole habebāf an
tiquitus rome. s. liberaliū artū vna que ī
triuuiū et quadruiū distingunt^o cōmu
niter. Sūt enī in vniuersaliter septē: quarū
sez prime triuiū. relique xō q̄ttuor q̄
druiū appellan^o. Grammaticā enī ⁊ lo
gicā ⁊ insup^o rhetoricā triuiū cōprehēdit.

Quarum prima grāmatica sermo cōcinalis
a litteris nominat^o. Hā grāma grece lra la
tine. theca xō reconditio dicit^o. Est enī ip̄a
sciētia nō tm̄ recte loquēdi s; etiā recte scri
bendi. ⁊ origo ⁊ fūdamētū oīm liberaliū
artū. Secūda xō dicta est logica. i. rati
nalis videlicet a logos qd̄ est ratio. Hā lo
gos vt testat^o Hiero. apud grecos multa si
gnat. verbū est enī ⁊ rō ⁊ supplicatio ⁊ cau
sa vniuersaliū rei p̄ quam sūt singula que
subsistunt. Est ergo logica rōnalis sciētia
. s. ad ratiocinandū inuēta. Tertia voca
tur rhetorica. i. apte loquēdi sciētia. dicta
grece rhetoresin. i. copia locutionis. resis
enī grece locutio. Rhetor aut orator voca
tur. Et fuit disciplina rhetorice a grecis p̄
mo inuēta: videlicet a Boorgia Aristotele
⁊ hermagora: ⁊ a latinis postea. Tullio et
Boetio ac Helctorino ⁊ alijs plurimū dila
tata. Quadruiū xō quattuor has artes
cōprehēdit. s. Arithmetica q̄ ē numerādi
sciētia: ⁊ dicit^o ab artis qd̄ est virt^o: ⁊ rith
mon qd̄ est numer^o. i. numeroꝝ virt^o. Itē
Geometria q̄ est mēsurādi sciētia. Musi
ca quoq; q̄ est sonoz cōsonatiū peritia. Et
dicit^o a moys qd̄ est aqua: ex eo q̄ muscus
sonus p̄cipue fit ex aque hūore. Astrono
miā etiā quadruiū includit q̄ astroꝝ ⁊ ce
lestiū corp^o mor^o certis tēporib^o ⁊ redit^o
inuestigat. He septē liberales artes s; po
eticas fabulas septē ancille sūt q̄s a phiso
logia mercuri^o accepit in dotē. Secūda
xō schola q̄ rome habebat erat de mecha
nicis artib^o quas supra fuiles vocauim^o.
Que ideo vocant^o mechanicę. i. adulteri
ne: q; sicut mechus est adulter q̄ ad alteri^o
vroz accessit: sic et artifex mechanic^o s;
q̄ ad alteri^o similitudinē agit. s. ad exēplar
nature: Hā qui vestiū vsū inuenit: nature
similitudinē sumpsit: q̄ ca q̄ extrinsec^o pos
sunt ledi q̄busdā regumēns munuit: vide
licet corticib^o arborēs: vellerib^o oues: ac
plumis et pennis varijs quasq; vestiuit
aves. Similit^o ⁊ in opibus alijs inquatūm
pōt ars naturā imitat^o. put^o p̄bs dicit. v^o
ideo forte vocant^o mechanicę dicte artes:
q; internū rōnis p̄siliū seu mētalē cōceptū
ad exteriorē materiā applicāt corp^ooz: sicut
hō mechari dicit^o q̄ extranee carni sid
est aliene vroz applicat corp^o suū. Est enī
opatio artis circa exteriorē materiā. quia
igitur harum artū vsus est hominib^o nul

ribus nutrimentum. Piscatores quoque et aucupes et venatores insuper silu efruium beftiarum ad victum corporis congruendum laborant multis modis et varijs instrumentis. In rebus pedicis: laqueis: arcubus vel faculis communiter venario agitur. aucupum vero laqueis: pedicis: viscois ac rebus ut plurimum exercetur. sed hanc: rebus sagentis et iaculis utuntur piscatores. Sunt etiam molendinarum et furnarum pistores et maccellarii: pincerne caupones et ceci: alij operarum similes varijs et assiduis studijs que ad cibum vel potum pertinent preparantes.

Accurales quoque ac nautae qui ea que necessaria sunt ad victum vel usum hominum: tum mentis curribus vel nauibus de loco ad locum transportant. humane vite necessitatibus varijs non modicum obsequuntur. Hi enim penurias profugant: bella sedant: pacem firmanant: et pro communi utilitate omnium remotissimas gentes confederant.

Pigmentarum quoque artifices siue apothecarii qui in pulueres contrahunt aromata: et rupos electuaria: variasque confectiones et validas medicorum precepto componunt. Et insuper ipsi medici qui argumenta et remedia varijs humani corporis corruptioni resistunt. Et rursus chirurgici qui apostemata vel ulcera curant: et que vulnera quoque consolidant ab extra violenter illata. omnes inquam humane salutis necessarii sunt ministri. pro quo dicitur Ecclesi. xxviiij. Honora medicum propter necessitatem: etenim illum creavit altissimus.

Quia vero non solum victus sed etiam vestimentum ut dicitur est in humane vite necessaria computatur. Quibus etiam deseruiat homini ad honestatem et dignitatem vestium ornamenta. Ideo ex industria hominum ad vestes proficiendas et ad eas varias materias preparandas plures inueterunt artes de lana: lino: canape: serico: et ac bombice vel alijs filibus opera facientes. teredo: consuedo vel etiam retoroquedo varijs instrumentis. ut acu vel fuso: subula vel gurgillo pectine vel calamistro vel instrumentis alijs opantes in usu vestium et tegminum aliorum filorum vel chordarum et coninarum vel galorum et aliorum quorumcumque similitudinem que ad lanificium: linificium: serificium: pellificium et aliorum consimilium usum pertinere noscuntur. Et quibus etiam artificibus vestium. hi quoque que pelles preparant siue ad vestium pilosas que sunt pelliparios dicitur siue depilatas ad calceos que cothos

rios dicuntur. et etiam ipsi calcifices merito computantur tanquam necessarijs regumetis corpori seruietes. Porro que villas: ciuitates et castra cum membris atque turribus et alijs munitioibus suis: et domus siue queque palatia. cum portis: fenestris: solarijs et diuersis mansionibus earumdem struunt. ceteraque habitacula hominum in quibus vita mortalis: socialis vel solitaria ducitur et profuatur. Etiam hi inter necessarios artifices computantur: ut sunt videlicet latomii. lapidum diuisores. cementarum atque murarum: regularum quoque et laterarum carpentarium seu signarum: sculpetes: pigetes: polietes et dolantes quecumque operum instro: dolabo seu ascia teretibus vel securi serrae: amussi vel linea vel quecumque operum alio instro. Et que ferrum ut supra dictum est. etiam in necessaria vite sacra scriptura commemorat: cum que forte et es itelligitur: etiam ferrarum vel erarum. I. fabri prius forte in artifices necessarios computari: que que dicitur malleatores sunt. quidam fusores. Malleatores namque dicuntur que feriendo massam et dilatando ad artificum formam deducunt. Et horum quidam ferrarum: quidam argentarum: et alij aurearum nuncupantur. Quorum quilibet artificum fabricant diuisis operibus hominum et vrbium oportuna. Facit etiam faber ferrarum vomeres aratoribus: falces messoribus: acus furoribus: gladios et enses militibus. et fere artificibus omnibus fabri seruire noscuntur. Et dicitur etiam fabri argentarum atque erarum is monetas varias formant: vasa diuersa ex auro et argento: cre metallo et stano fabri: cant: ut sunt metallice olle siue caldaria ereque aut conche: cyphat: vrecoli et bacilia ceteraque similia. Hi etiam fabricant annulos: formant calices: sculpsunt sigilla: includunt lapides: et plura opera ab eis alia fiunt. Quibus etiam non ratione materie: ratione tamen forme vel operum figuli simulantur: que vasa similia diuisis necessaria vrbium diuersa materia formant: videlicet ollas: cacas: bos: cochas et vrecos. Et etiam ad acria et olearia vasa. Fusores autem fabri vrbium que que metallica opera fundendo operantur: ut sunt campanarum: statuarum: et alia similia de quecumque minerali materia facientes. vbi eis assimilatur vitrarum que struantur ex materia vitrea claros et apullas: aliisque vitrea vasa queque et specacula et oclaria de vitro proficiunt antumerantur. Sedo si quidam artifices que artes hominum profertur ad quendam commoditatem. que que ad ad comodum pacis: prout est ars militum que ad munitioem reipublice et rebelles et hostes

Secundo excedit in usu: qz. s. architectonica ars ad finē suū vti arte q̄ est sub ip̄a: sicut militaria vti equestri: vel fūdbularia r sagittaria ad finē suū. s. ad pugnandū ppter victoriā. Nā dicebant antiq̄ milites nō solū eq̄tes: sed q̄ncunq̄ pugnātes ad vincē dū. vñ sub militari nō solū equestris: s̄ q̄ / cūq̄ alia ars r viri p̄tinet q̄ ad opationē bellicā ordinata. vñ architectonū artifi / cū op̄a sūt maḡ laudabilia q̄ eoz q̄ s̄ sub ip̄is. His igit de mechanic' artib⁹ r earuz artificib⁹ instrumētis r artificijs sūmarie p̄libatis. postq̄ in libro p̄cedēti. Octavo de quibusdā rationabilib⁹. i. de humanis legib⁹ q̄ certis rōnib⁹ p̄stāt iā aliq̄ exēpla p̄missimus. Restat nūc in β nono libello de reb⁹ artificialib⁹ q̄s hūana videlicet rō ex exteriori naturali materia p̄ art' habitū dī recta p̄ducit aliq̄s similitudines addere. Interdū quidē de opib⁹ artū. Interdū autē de artificib⁹: interdū x̄o de instrumētis artū exēpla inducēdo: r diuersis adaptādo materijs cōprehēsis more solito sub ordine alphabetti.

Explicit prologus.

Incipit liber nonus. Ca. I

Actiua et cōtēplatiua vita assimilat̄ tur sepulchro ppter tria. Primo rōne receptio / nis: qz. s. sepulch⁹ non viuētes s̄ tñ mortuos recipit: r s̄ vtrazq̄ vita nō viuētes mūdo v̄ p̄ctō: s̄ vtriq̄ mor / tificatos req̄rit. vñ Colof. iij. Mortui enī est: r vita v̄a abscondita est cū x̄po in deo. vñ Grego. Quid sepulchri noīe nisi p̄tem platiua vita signat̄ q̄ nos q̄si ab β mundo mortuos sepelit dū a terrēis desiderijs susceptos in intimis abscondit? Actiua quo / q̄s vita sepulchrū est: qz a prauis nos ope / ribus mortuos tegit. Ex quib⁹ quidē ver / bis colligit̄ q̄ vita actiua mortuos p̄ctō. cōtēplatiua x̄o sup̄ β etiā mūdo mortuos re / quirat. vñ idē Hie. subdit q̄ cōtēplatiua p̄fectius sepelit: qz a cūct' mūdi actionibus fūdrit diuidit. Secōdo rōne absconditiōis: qz sez in sepulchro corp⁹ includit r ab hoim aspectib⁹ abscondit̄. Sic actiui debēt actio / nes v̄ elemosynas ab aspectib⁹ abscondere

eo mō q̄ x̄ps docuit: Mat. vj. Attēditēne tu. ve. fa. c. b. vbi p̄hibet q̄ nō fiat ad glorie humane ostentationē: sed soluz ad dei laudem r primoz vtilitatē. Similit̄ de cōtēplatione siue orōne dixit: Tu autē cū ora. intra cubi. tu. r clau. of. ora patrē tuū r c. Tertio rōne cōbinatiōis: qz vtrazq̄ vita r nō altera tñ req̄rit p̄ loco r tpe. In cuius signū legit̄ Hie. xxiij. Q abraā p̄iugē mortuā i sepulchro duplici sepeliuit. quia nimirū vt dicit Hie. p̄fect⁹ quisq̄ extin ctā a p̄nt' vite desiderijs aīaz sub hōe ope / ratiōis tegmine r cōtēplationis abscondit: neq̄ ei p̄fect⁹ p̄dicator est qui vel p̄ cōtēplatiōis studiū opanda negligit. v̄ p̄ opationis istātiā cōtēplāda postpōit. Itē actiua et etiā cōtēplatiua vita idigit timore et amore: nā timor hūiliat r amor sollicitat: quoz vtrūq̄ requirit̄ in actiua: sicut i nauī requirit̄ et anchoza nauim tenēs: cui assimilat̄ timor humiliās: r etiā velū im / pellens: cui assimilat̄ amor sollicitās. r si / militer in cōtēplatiua necessarius est timor p̄ sobrietatē aggrauās: s̄m illud Colof. alta sapientes: s̄ hūilib⁹ cōsentientes: Ro. xij. Et itē nō pl' sapere q̄ oport. sa. rē. Ibidē. Et rursus necessari⁹ est amor p̄ audiatē ele / uans: s̄m illud Colof. iij. Que sursum sunt sapite rē. vñ Hie. dicit: Anchoza cordis ē pōdus timoris: sed quasi velū mētis est vis amoris: que hāc dū a mūdo extrahit in alta sustollit. in cōtēplatiōe igit veritatē q̄si in quodā alto pelago nauis mēt' p̄ficiendō nō p̄git quā velū amor' feruidi nō impellit. Et rursus: Si hāc timor aggrauat: p̄sūptione sensuū quasi p̄cella fluctuū in niter iactata erroris voragine naufragat. Itē actiua vita silis est agriculturē. nam sicut dicit p̄dall. eligēdi r bene colēdi agrī ratio i q̄rtuoz reb⁹ cōsistit i aere: aqua: terra r industria. aer si sit salutar' r clemēs. aqua salubris r facilis v̄l ibi nascēs v̄l ali unde deducta v̄l imbre collecta. terra x̄o comoda sicut et secūda. industria q̄z colendis agrū ē etiā necessaria circa loca: tpa r opera. Que oīa necessaria sūt in actiua vita se exercitātib⁹. s. vt sint aere p̄ benignitatem cōpassiōis. Nā aer facillime ex alijs immutatur et paritur: Ap̄lus. ij. Co. 2. 17. Quis infirmat r ego nō infirmor? Quis scandalizat r ego nō vroz? Debet ergo homo actiuus esse clemēs in cōpassiōe r salu

lipatas que continere non valent aquas. De dissipate cisternis sūt libu p̄boz errantium: vt Auerois ⁊ quorundā alioꝝ contra fidem christianoꝝ loquētū: quos fonte vino sacre scripture relicto quidam christiani fodiunt. i. studiose deliunt ⁊ credūt.

Quinto debet esse remota a fetore. vñ fieri debet lōge ab alueis et stabulis ⁊ sterquilinijs. Si quidem in alueis intelliguntur voluptatis delitē. In stabulis dignitatis excellentis: quia viri magni et p̄ncipes precipue delectant in multitudine ⁊ p̄pa equorum quibus stabula repleantur. vñde de Salomone Rege dicitur. ij. Pa. rali. ix. q̄ habuit Salomon. xl. milia equorum in stabulis. In sterquilinijs autē itclliguntur mundane diuitie. de quib⁹ Apo. ait p̄hilp. iij. Omnia detrimentuz feci ⁊ arbitroz vt stercoꝝa. Hec enim omnia que mundanis redolent sanctis ferent: qui celestiū odorem per olfactum interne discretionis et contemplationis percipiunt. Et ideo ab his tanq̄ a rebus fetidis lōge fugiunt: s̄m illud p̄s. liij. Ecce elongant fugiens. s. a fetore mundi.

Capitulum: II

Moz dei cōseruatur in suo seruoꝝe sicut mustuz in suo dulcoꝝe. Hāz sicut legitur in libro de vindemijs quē Burgundo trātulit de greco in latinū. Si quis vellet mustum per totum annū habere: vel per lōgū tēpus in dulcedine seruare hoc modo fieri potest. Quando calcantur botri quod ex illis stillat mustum mitte in vas pice interius perunctū vel exterius vt semiplenū vas sit ⁊ obtura diligētē gipso. multo enī tempore manet mustū valde dulce: ⁊ multo magis seruabitur si vas musti sit pice p̄unctum interius ⁊ exterius ⁊ in puteū mittatur: ita vt sola labia supeminēat: ⁊ hoc p̄ experientia crebā vīsū est optime. Et oportet vnas ex quibus h̄mōi mustum egreditur quiete: biliter conculcari ita vt non comprimantur. Quid est autem t. nacl p̄ce vas interius et exterius linte: nisi mentis et corpōis puritatem iugi et firma custodia munire? Et quid est vas in puteo tenere nisi cor i humilitate seruare? Et quid est labia supeminere vel os vasis gipso alio obstruere: nisi sublimit ⁊ pura locutione

linguam siue os occupare et ab infimis vt impur⁹ verbis abstinere? His profecto musti: id ē amoris diuini seruoꝝe et dulcoꝝe diuini conseruatur: scilicet in custodia puritatis: in refrigerio humilitat⁹: in puritate locutionis. Alij autē sunt qui tales vas musti in arenam humidam suffodiunt: quod etiam efficac⁹ est ad mustum conseruandum. Sed quid est arena humida nisi de grauib⁹ peccatis cōpuncta conscia ⁊ humoꝝe lachrymarum repleta? hoc valet ad cōseruandum mustum. i. amorem diuinū. Conseruatur enim seruoꝝe amoris in lachrymis compunctionis. **I**tem amor dei facit hominem obedientem. Nam cetera ad ignē calefacta d̄ facili flectitur: ⁊ metalla ad ignē liquefiunt: et sic de facili formam rei cui in funditur accipiunt. Sic etiam eoz in quo ē calefactio diuini ignis: id est amoris est ad obedientiam flexibile et ad iustum p̄lati ductibile: Luce. xij. Ignem veni mittere in terram. Amor autem terrenozum siue mūdi impedit salutem. Hāus enim adherēs terre ad portum non graudit sed periclitatur. Sic qui terrenis adheret diuitijs p̄ amorem ad portum salutis nō venit. p̄s. lvi. Diuite si affluant nolite cor apponere. vñde dominus dixit Mat. xix. q̄ facili⁹ est camelum per foramen acus transire q̄ diuitem introire in regnum dei. Si igitur nauis anime est nimis onerata diuitiarum pōdere siue cura: remedium ē eam allectiare elemosynarum largitione. **I**tem amatoꝝe mundi vel carnis aliquando p̄ diuinam gratiam conuertuntur ⁊ efficiuntur seruētes amatoꝝe dei sicut mustum acerbum vel corruptum per decoctionem ⁊ admixtionem aque pluuiialis conuertit in vinum purum et dulce. Dicitur enim in supradicto libro de vindemijs q̄ mustum de vuis acerbis vel corruptis ita est curandum. Aqua enim pluuiialis vsq̄ ad diuidium est cycoquenda. Et ex hac aqua decra quanta est musti decima pars debet superinfundi vino. Hursus autem cum vino decoquitur consummatur in decoctione decima pars. Quidam tamen aliter faciunt: quia in ipsi⁹ vuis immittunt aquam commiscētes ad futurum mustum tertiam partē post oculcar⁹ vuis mustū coquit tātz vt ei⁹ cōsumat⁹ tertia pars. Aqua itaq̄ pluuialis est grā celestis cui⁹ decoctio fit i fer

gnum scientie boni et mali: id est prudentia inter bonum et malum discernens. **I**tem lignum vite: id est gratia christi cui totum debet homo ascribere non sibi: **Spo. Sal. v. Alio autem iam non ego: vivit homo in me christus.** **T**ertio ratione irrigationis: quia fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum: qui dividitur in quatuor capita. nomen vni phison. **I**ste est qui circumit omnem terram euilath ubi nascitur aurum: et aurum terre illius est optimum. **B**dellium et lapis onychinus. **E**t nomen fluvij scdi geon. **I**pse est qui circumit omnem terram ethiopiae. **R**omen vero fluvij tertij tigris. **I**pse est qui vadit contra assyrios. **F**luvius autem quartus ipse est euphrates. **I**ste fluvius est gratia spiritus sancti: que fluit de loco voluptatis: id est a christo in quo delectari debemus. **P**s. xxxvj. Delectare in domino. **I**ste egreditur ad irrigandum paradisum. i. mentem humanam. et dividit in quatuor flumina: id est quatuor virtutes. **N**am phison signat prudentiam. **P**rudens enim est qui novit os mutare. phison enim interpretatur os mutatio. **A**liiter enim loquendum est maioribus et aliter minoribus: **E**ccl. xliij. Qui adimplet quasi phison sapientiam. **E**t hic circumit omnem terram euilath: que interpretatur dolens: quia prudens est qui novit dolere in hoc mundo. **I**bi etiam nascitur aurum optimum: quia optimum est lugere pro peccatis. **E**t bene dicit qui circumit omnem terram euilath que habet quatuor partes. s. dolere pro peccatis propriis et alienis. pro incolatu huius miserie: et pro dilatione patrie. **B**dellium autem sunt opera misericordie. **L**apis onychinus discretio ab onyx quod est unguis. nam per figuram unguis significat discretio. vel per lapidem orationem intellige. **H**is tribus curatur peccator operibus misericordie et orationibus cum carnis afflictione siue dolore. **P**er geon vero qui interpretatur hiatum terre: significatur temperantia que omnem terrenitatem absorbet a nobis. **E**t contra ethiopiam vadit: quia malos motus in nobis destruit. **M**ali autem motus sunt mores mali quos significat ethiopes: **M**iere. xliij. Si mutare potest ethiops pellem suam: aut pardus varietates suas: et vos vestri poteritis facere cum didiceritis malus. **T**igris qui velox interpretatur: signat fortitudinem que impugnat assyrios: id est demones. **F**or-

tis enim debet esse qui vult contra demones pugnare. **E**uphrates autem qui frugifer interpretatur: significat iustitiam que multum fert fructum. **V**ana enim sunt omnia temporalia: sed sola iustitia fructifera: sed de ista non determinat scriptura contra quos vadat: quia iustitia ad omnes pariter spectat. **U**el fluvius iste est gratia conjunctionis qui dividitur in quatuor: que sunt contritio: confessio: satisfactio et continuatio siue perseverantia. **P**hison enim. i. oris mutatio significat contritionem in qua mutatur facies peccatoris. **S**ed per geon qui interpretatur hiatum: significatur confessio in qua aperiuntur peccata: sicut in hiatu aperitur terra. **P**er tigrim qui interpretatur velox satisfactio significatur: que est quasi medicamentum vulneris. **S**icut enim extracto ferro de vulnere: si statim medicina non apponitur cito vulnus putrefcit. **I**ta si peccata de corde extrahis et ut lubet non protinus satisfacias: vulnus tuum de facili corumpitur. **P**er euphraten vero qui interpretatur frugifer perseverantia designatur: que nobis confert fructum vite eterne. **I**tem autem ma iusti assimilatur acervo tritici qui multis medijs in horreo reconditur. **N**am triticum sicut dicit **H**ezekiel. **P**rimo in segete sole tangit: quia in hac vita humana anima respectu superni luminis illustratur plurimam accipit: quia veritas eloquio pingue scit vento concutit: quia tentationibus exercetur. et secum crescentes paleas portat: que nequiores contra se quotidie vitam peccatorum tolerat atque ad aream deductum triturationis pondere premitur ut a palearum connerione solvatur: quia mens nostra celestis discipline supposita dum correctio flagella precipit a societate carnalium mundorum recedit: et relictis paleis ad horreum ducitur: que foris remanentibus reprobis electa anima ad supernae mansionis gaudia subleatur. **I**tem anime salus debet corpori et divitiis preferri. **N**am cum quis necessitate astringitur quod in mare oportet merces proicere vel personas submergi merces potius exponuntur. et in bello manus enim exponit ut caput sanus servetur: quia mortuo merces non profuit nec manus valent capite abscisso. **S**ic cum quis ad hoc devenit quod corpus aut anime habere detrimendum oportet: debet corpus et divitias exponere: sicut ser-

De absalon. De tres lāceē sūt tres ptes prudentie. s. memoria preteritorū: intelligētia presentū: et prudentia futuroꝝ q̄b⁹ inini- cus perimif. **S**eptimo est enis cōtinētie quo femur in q̄ est voluptas munitat. **C**an- ti. iij. Aniusculusq̄ enis sup femur suum.

Septimo necessari⁹ est gladi⁹. i. dolor pe- nitētie q̄ vlciscat de delectatiōe culpe: **J**ob r. x. Altoꝝ iūq̄tat glā. **A**l gladi⁹. i. dolor cō- passōis et misericōdie: **L**uc. iij. Tuā ipsi⁹ aiam p̄trāsi- bit gladi⁹. **H**ono necessari⁹ est ar- cus scz sacre scripture cū sagittis doctrine. **I**n hoc arcu est lignū dur⁹. s. austeritas ve- teris testamēti et corda mollis. s. lenitas te- stamēti noui. **E**t hoc arcu emittunt sagit- te poter⁹ acute. i. diuisa vba corda hominū velocit penetrātia. **D**ecimo necessari⁹ est equus. i. corp⁹ subditū spiritui cū freno tē- perantie. **J**aco. iij. Equis frenos i ora mit- timus: et cū sella patiētie in q̄ facillit onus portat: **D**eber. vj. Homo quē rex honora- re cupit debet in dui vestimētis regis et i- poni sup equum q̄ de sella regis est. **S**ella regis est patiētia xp̄i: cui selle oportet ipo- ni q̄cūq̄ ab ip̄o rege dz honorari. **Ca. V**

Avaricia terre- noꝝ lucroz facit sterile scere ani- mas a fruētib⁹ spūaliū opoz. **S**i- cut enī vinatq̄ cib⁹ facit spūaliaz sterile scere et cessare ab oratione: sicut dicit **P**alla- dius. **S**ic et terrenozum lucrozum auarus appetitus retrahit et cessare facit a spiritu- aliū operū exercitatiōe. vñ **M**at. r. iij. dz q̄ sollicitudo seclī isti⁹ et fallacia diuitiaz suf- focat verbū ne. s. pueniat ad bōi op̄is fru- ctū. **I**te auaricia aduersat op̄ib⁹ bōis si- cut letamē anser⁹ adūsaf sat⁹. **D**ic ei **P**all. q̄ stercus antiū marie necessariū ē agricul- ture: excepto anser⁹ letamē qd oib⁹ sat⁹ in- micū est. vñ anser sic ipse dicit loc⁹. **P**ur⁹ ini- mic⁹ ē: qz sara et morsu ledit et stercore. qd enī est morsu anseris nisi rapacitas cupi- di hois: **Q**uid aut anser⁹ stercore nisi aua- roz terrēna luera: **D**e his dicit **A**po. **P**hi lip. iij. **D**ia strimētū feci et arbitroz vt ster- cora vt xp̄m lucrifaciat. **H** dz sara ledūt q̄ in agro videlicet cordis spūalis doctrine seu virtutū germina cresce nō sinūt. **I**te auari- cia nō satiat ex adeptiōe auri: qz sic vinum in dolio sitū corporale nō sedat: sic pecunia in arca sitū auaricie nō satiat: qd est qz pe-

ecunia nō pōt strare vbi sit⁹ est auaricie. s. in corde. **P**ecunia etiā est res corporal: ani- ma vō est res spūalis. **R**es aut spūalis cor- porali impleri nō pōt: sic nec corporalis spiri- tu ali. vñ sicut arca impleri nō pōt sapia: ita nec anima pecunia: **E**ccl. v. **A**uar⁹ nō imple- bit pecunia. **I**te auar⁹ alienoz detētoꝝ assi- milaf vast paruo de terra qd rusco vocabu- lo dz salua det: qd. s. denarios sigillati rect- pit: sed nō pōt inde haberi nisi frāgas. **S**ic auarus raptor vel vsurari⁹ reddit in mor- te qd nō p̄mittitur de muro portare: **J**ob xxvij. **D**ives cum dormierit nihil afferet.

Capitulum: VI.
Oni viri debēt custo dire corda sua sic custo dē- da sūt apū aluearia. **S**ūt enī p̄cipue. v. p/ ut colligif ex libro **P**all. q̄ apib⁹ maxime nocēt a quib⁹ eoz aluearia sūt penit⁹ remo- uenda. **P**rimū est ventus. vñ dicit q̄ de- bent collocari nō longe a domibus vel in- pte secreta horti a ventis remota: ita q̄ vē- tis frigidioribus altus paries restat. **S**ic nimirū boni viri qui habent aluearia ple- na apibus. i. corda plena virtutibus debēt ea munire contra ventū. i. cōtra diabolice tētationis insultū. **H** enī vbi potest intrare frigus malicie immittit et apes: id est vir- tutes extinguit. vnde opponenda est ei al- titudo parietis: id est eleuatio orationis et contemplationis. sicut dixit domin⁹ disci- pulis **M**atth. xxvj. **O**rate vt nō intret in- tentationē. **A**l debēt scī viri custodire al- uearia apū. i. studia bonoz operū ne a vē- to vane glorie dissipentur et extinguantur: quia superbia vt dicit **A**ug⁹. bonis operi- bus insidiatur vt pereant. vnde opponen- da est altitudo parietis: id est firma custo- dia humilitatis: cutus fabrica tanto altius exurgit quanto cor seipsum ad ima per sui defectū reducit. sine custo dia enī hui⁹ pa- rietis vent⁹ apū aluearia dissipat: qz virtu- tum studia superbia vastat nisi humilitas obstat. perit enī omne qd agit si nō in hūi- litate sollicitē custodit: qz qui ceteras vir- tutes sine humilitate congregat quasi pul- uerem in vētū portat sic **H**ie. dicit. **S**cdm qd mltū nocet apib⁹ est frig⁹. **E**t id eas vt **P**all. dicit i calidior pte horti lo care de- bem⁹. vñ et aditus eaz debēt eē oēs oppositi soli. **H**as ē ip̄az dz eē de tall ligno q̄ vim

firmitatibus et tribulationibus quotidie
limantur

Capitulum: VII

Charitate deficiente nō potest aliquis bñ ope-
rari. Nā de ferro frigidū nō potest
faber operari nisi calefaciat illū igne.
nec potest flecti sed frāgitur sub martello. vñ
sicut dicit Aug⁹. Ferr⁹ calidū dū cudit di-
latatur: frigidū autē frangit. Sic homo nō
est aptus bene operandi nisi calefact⁹ fue-
rit per ignem charitatis: Thes⁹. j. De excel-
so inisi igne in ossibus meis et erudit me.
Ite charitas assimilat fundamēto: vñ Apo.
Eph⁹. iij. In charitate radicati et fundati.
Nā nota q^d Ap⁹l⁹ assimilat charitatē radi-
ci in eo q^d dicit: radicari. q^d sicut omnis fru-
ctus a radice pcedit: sic op⁹ bonū a chari-
tate. Nā Hreg⁹. dicit q^d nō h⁹ viriditatem
ramus boni operis nisi manserit in radice
charitatis. Ite assimilat eā fundamēto do-
mus in eo q^d dicit: et fundati. quia sine fun-
damēto stare nō potest: sed destructo fun-
damēto cadit. Charitas enī omnia susti-
net. j. Coz⁹. xij. Est alia etiā ratio qua cha-
ritas assimilat fundamēto: q^d fundamētū
vt dicit Pall⁹. cōsuevit tripliciter poni. s. aut
in petra aut in argilla solida: aut in terra
labili. et in his trib⁹ significat tria chari-
tatis opera. Tria ei⁹ pprie ex charitate sūt
diligenda. s. de⁹ qui signatur in petra. spūs
q^d in argilla solida sine sit spūs angelic⁹ si-
ue human⁹. tertiū est corp⁹ siue ppriū siue
ppriū: et hoc designat i terra fluxibili. Et
nota q^d si fundamētū ponatur in sacrofa-
go vel in petra debet vt dicit Palladi⁹ for-
ma fundamētū scilicet vni⁹ pedis altitudine.
vt duozū. vntus quidē pedis altitudinem
charitas qua deus diligit habet: quia vno
tū affectu seu respectu deus diligit debet. s.
ppter seipm: hoc enim est de ratione vere
amicicie vt amicus sui gratia diligit. Et
ideo ille qui deus mercedis intuitu diligit:
verus eius amicus non existit. Potest ta-
men ipsa dei dilectio adhuc alterū pedem.
i. alium affectū siue respectū habere. s. ad
mercedem. i. ad beatitudinem creataz quā
ab ipso deo habemus: non ita q^d ipsa sit fi-
nis amicitie: ita q^d deus propter illā diligit
eo q^d hoc esset vt dictum est nō vere dilige-
re deum: sed prout ipsa beatitudo ex parte
amantis est finis amor⁹ et cuiuslibet virtuo-

se operationis. Si vero fundamentum po-
natur in solida argilla et constricta: tūc de-
bet habere quintam vel sextam partē alti-
tudinis eius que super terrā. s. i. parietib⁹
est futura. Similiter etiā charitas qua p-
ximi spūitū vel nostrum diligit debet
quinq⁹ vel sex gradus habere altitudinis
i. pfectionis. Et primus gradus est vt dili-
gamus vere. tunc autē vere diligitur all-
quem cū amamus eum ad bonū suū plus
et nō ad vtilitatem nostrā. j. Coz⁹. xij. Cha-
ritas nō querit que sua sunt. vnde tunc all-
quis vere diligit animā p-
ximi sui vel suā.
quādo diligit eā ad salutē ei⁹. Et isto mo-
do Ap⁹l⁹us primos fin spūm diligeat. vñ
dixit. j. Coz⁹. x. Non querens quod mihi
vtilē est: sed quod multis prosit vt salui fi-
ant. Secundus gradus altitudinis hu-
ius fundamēti est vt diligam⁹ recte. Tūc
recte diligitur aliquē cū mal⁹ bonū suū
minori preponimus: puta vt magis diliga-
mus animā q^d corpus: et spiritualia q^d tem-
poralia. Tertius gradus est vt diligam⁹
sanctē. i. in ordine ad deū et ppter deū. Et
ideo debemus odio habere in anima nra
vel proximi quicquid repugnat deo pu-
ta peccata et cogitationes peccatorū. Ps.
cxvij. Iniquitatē odio habui et abomina-
tus sum. Quart⁹ gradus est vt diligam⁹
operose. j. Joh⁹. iij. Nō diligamus verbo
neq⁹ lingua: sed opere et veritate. Quint⁹
gradus est vt diligam⁹ pfecte. s. nō tūm
amicī animā: s⁹ etiā inimici. ad salutē enī
inimici non tantū generalē sed specialē af-
fectū habere: et pro eo specialiter orare per
fectionis est. vñ Mat. v. Diligite inimicos
vestros et c. et postea concludit: Estote er-
go perfecti. Vel si volumus huius fundamē-
ti charitatis qua sex p-
ximi spūm diligit
dare sex partes altitudinis. Tūc p sex gra-
dus accipiamus. vel elemosinas spiritua-
les quibus animabus p-
ximoz subuenire
debemus: que in hoc versiculo continent⁹.
Consule castiga solare remitte ser ora. De-
bemus enim eis in dubijs consulere et de-
linquentes eos castigare: melius consolari:
offensas remittere: eos supportare: p eis
orare que ad charitatis altitudinem perti-
nent. Si autem fundamētum ponatur in
terra labili: debemus tātū fodere quousq⁹
inueniatur argilla mūda sine sterquilinio.
Et si argilla nō inueniat tunc sufficit inere

refrigeret et corrumpatur. Sic qui tantum amat carnem suam et in quiete et delictis vult eam seruare nec letumque et laboribus vult eam exponere: nihil ex ea nisi corruptionem habebit: Matth. x. Qui voluerit animam suam: id est animalem vel corporalem vitam saluam facere perdet eam. et qui perditur animam suam in hoc mundo inueniet eam: scilicet in futura gloria. quasi dicat agricole: frumentum si perdis seruas: si seminas inuenies: Job. xij. Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum fuerit ipsum solum manet. Item caro non delectabilibus et blandis: sed amaris et afflictivis cõseruatur a corruptione tentationum et vitiorum sicut frumentum in horreo non cum dulcibus et lenitibus sed cum asperis et amaris folijs et succis preseruatur a putrefactione et lesione curculionum et aliorum vermium. Docet enim Palladius in libro suo de agricultura: quod si factis granarijs amurca luto mixta parietes lintantur: cui aridi oleastri folia vel oliue pro paleis adijciantur: quo tectozio siccato rursus amurca respergatur: et ubi hec siccata fuerint frumenta cõdantur a curculionibus et alijs vermibus tuta seruabuntur. Item herba conica vt greci asserunt substrata frumentis addit etiam. Constat enim quod et oleastri et oliue folia amara sunt et etiam amurca. Conica est etiam herba letalis: que cum tritico generatur qua tamen turdi vescuntur. vnde si milititer caro nostra amaris et mortificatiuis a vitijs preseruatur. vnde Apulus dicebat Colof. iij. Mortificate membra vestra. Item negat Columella quem Palladius in libro suo frequenter allegat ventila da esse frumenta: quia magis miscentur animalia totis acernis. que si non moueantur in summitate intra mensuram palmi subsistent: et hoc velut corrupto cozio cetera illa dura durabunt. Et asserit idem notitia animalia vltra predictam mensuram non posse generari. Sic etiam fuerunt quidam seruissimi sancti: qui quasi nullius ventilationis refrigerium carni sue prestare voluerunt. Voluerunt enim potius ipso exteriori cortice: id est carne mala sentire quam tentationum et vitiorum puncturas et corrosiones ad mentis sue intima penetrare. sicut patet de beato Hermanno Altisiodorensi. et Wylarione: et beato Martino et quibusdam

alijs qui laboriosissimam et austerissimam vitam ducebant: sed tamen tamen Palladius dicit quod nihil tam diu custodiendis frumentis commodius erit quam si ex acreis in alterum vicinum locum transfusa refrigerentur aliquantulis diebus atque ita horreis inferantur. In quo signatur quod noui et imperfecti qui sunt similes frumento quod in area trahitur: non sunt in tanta austeritate et artitudine tenendi: sed interdum ad breue spatium temporis aliqua recreatione refrigerandi: et post hoc ad horreum asportatis et laboris reducendi. ex hoc enim feruentius laborabunt et magis etiam consolati in labore perseverabunt. Seneca: Non semper in actu sis: sed interdum animo tuo requie dato: Sed et ipsa requies plena sit sapientia bonisque cogitationibus. Item caro est pro salute anime periculis et aduersitatibus exponenda. Nam pugnatore clypeum diligit et eorum habet: sed non tantum non exponat ictibus vt corpus seruetur illi lesum. Sic caro aduersitatibus et periculis exponenda est vt anima seruetur illa et in demnis. vnde Apulus dixit Act. xx. Anxiosa et tribulationes hierosolymis me manent: id est expectant: sed nihil horum vereor: nec facio animam meam: id est vitam animalem et corporalem preciosiorem quam me id est quam vitam meam spiritualem.

Capitulum: IX

Olerici et episcopi debent ornari illis vestibus spiritualiter quibus pontifices et ministri iudeorum ornabantur et vestiebantur corporaliter. Habebat enim tunc pontifex octo ornamenta. Primo enim habebat vestem lineam. Secundo tunicam hiacynthinam: in cuius extremitate versus pedes ponebantur tintinnabula quodam per circumscriptum: et malapunica facta ex hiacyntho et purpura coccoque bis tincto. Tertio habebat superhumeralia quod tegebant humeros et anteriorem partem versus ad cingulum: quod erat ex auro et hiacyntho et bysso rectora. Et super humeros habebat duos onychinos in quibus erant sculpta nomina filiorum israel. Quartum erat rationale ex eadem materia factum: quod erat quadratum et prebatur in pectore et circumgebatur superhumerali. Et in humerali erat. xij.

bida lēta. per anulū signat vnitās fidei q̄
ecclesia desponsat xpo. Episcopi enī sūt lo
co christi qui est ecclie spūs. Sed vltiri⁹
archiepiscopi palliū habēt in signū puile
giate p̄tatis. signat enī torquē aureā quez
solebāt legitime certātes accipere. Et ista
ornamenta correspondēt vestibus ponti
ficis veteris legis. Hā p lamina que pen
debat in fronte habet pontifex noster cru
cem vt Innocenti⁹ dicit. Sicut p femora
lib⁹ habet sandalia: p linea albā: p bal
theo cingulū: p podē tunicā: p ephod anu
lū: p rationali amictuz: p superhumerali
stolā: p tiara mitrā. Nota etiā q̄ roma
nus p̄tifer nō vtit baculo: qz petrus misit
sp̄m ad suscitandū quendā discipulū suū:
qui postea fact⁹ est episcop⁹ treuerēsis. Et
ideo in diocesi treuerēsi papa baculū por
tat et nō in alijs. Et in signū qd nō habet
coartatam potestātē q̄ curuatio baculi si
gnat.

Capitulum: X

Confessio neces
saria est ad sanā dū vulnera aīe.
Hā q̄ diu ferrū manet in vulne
re nō pot̄ corpus sanari. Et sic q̄ diu pctm̄
retinet in cōsciētia animi nō sanat. E duci
tur autē de cōsciētia pctm̄ p cōfessionis in
dicū. vñ d: Job. xxxviii. Nunquid q̄ non
amat in iudiciū sanari potest. Itē p̄fessioez
d̄ p̄cedere cōsciētie examinatio sicut diui
suū siue p̄paratiū p̄mittit purgatiōi. Hā
purgādus infirm⁹ prius p̄paratiōez reci
pit q̄ humores cōmoueat: vt postea medi
cina sequēs mell⁹ eiciat. Sic prius d̄ hō
examinare pctā et diū dicare apud se ante
q̄ cōfiteat. Eccl. xviii. Ante iudiciū para
tusticiā tibi. Itē confessio necessaria ē ad
cordis illuminationē. Est enī cor simile do
mū. Dom⁹ enī illuminat qn fenestra ape
rit: qz sol tūc in eā ingredit. Sitr qn cor do
mino aperit p cōfessionē gratia dei intrat
in ipsū et illuminat. Eryf. Cōfessio cor emū
dat: sensū illuminat: animā scificat: et ad su
scepcionē xpi p̄parat. vñ d: Lat. v. Apert
mibi foroz mea. Itē cōfessio est necessaria
ad mortis eterne euasione. Hā qn aposte
ma cōuertit ad interiora et ibi crepat ē cau
sa mortis corporalis: s; qn puerit ad. erte
riora possibile est ad sanitatem redire. Sic
pctm̄ absconditū inter⁹ eā est mort⁹ eterne.
Cōuersū No exteri⁹ et manifestatū p cōfesi

tionē est spūalis salutis iudiciū. vñ si incō
fessus lares: incōfessus p̄denaberis.

Capitulum: XI

Compunctio cor
dis assimilaf vino: s; in illō p̄s.
lix. Potasti nos vino compunctiōis. Nam
vinū sp̄ emittēdo feces se purgat: et sp̄ ē in
motu et tremore donec separet purū ab im
puro. Sic q̄ vere cōpunct⁹ est sp̄ est in mo
tu et tremore dōce sapere ab eo imūdia
pcti. Itē cōpunctio assimilaf aceto. P̄di
mo rōne p̄fectiōis: qz ex eisde cor cōpungi
tur quib⁹ acetū ex vino cōficiat. Hā si quis
velit ex vino aliquo optimū acetū p̄ficere:
hoc mō facere pot̄. Accipiat cornalia quā
do incipiūt rubescere: et cētimoza q̄ nascit
tur in cāpis qn sitr incipiūt rubescere: et de
labzuscis ante q̄ incipiunt tumescere: et de
brugnolis cepariū acerbis añ: et pulueriet
subtiliter oīa sīt. Et tūc accipiat de melio
ri aceto qd iuenerit et distēperet cū pulue
re illo: et ita conficiat panes bñ desiccatos.
Et si vinū de quo vult facere acetūz sicut
forte: ponat de pane illo paz: et si fuerit de
bile p̄at pl⁹ et fiet acetū fortissimū. Quia
igif illa quattuor ex quib⁹ pmo puluis cō
ficiat acerbū hnt et agrestē sapore. s; immatu
ra cornalia: cētimoza et labzuscē et brugno
le. Possūm⁹ in istis q̄ttuor mala intellige
re q̄ facit pctm̄ homini: quoz scz memoria
velut acerb⁹ fruct⁹ cōsciētia nō paz mor
dicat et pūgit. s; qz tollit deū: claudit celuz:
destruit meritū et obligat ad infernū. Sed
ista q̄ttuor debent pulueri cart. i. subtiliter
discuti et cōsiderari: deinde acetū optimum
apponi. i. exemplū alicui⁹ fortiter peniten
tis in memoria haberi. Et de his cōficiat pa
nis sachtymariū. de q̄ in p̄s. lxxv. Liba
bis nos pane sachtymariū. ex q̄ posito i va
se vini. i. in memoria ipsi⁹ pcti fortissimum
acetū efficiat. i. fortissima cōpunctio genera
tur. Secūdo rōe purgatiōis: qz purificat
p̄flecta sic acetū purificat nistū. Dicit et
libro de vindemijs qz si quis mittat i me
tretā dulcis musti cōculā acetū p tres dies
erit purū et sitr cōpunctiōis acetū purificat
cor a fece pcti turbulentum. vñ Amb. dicit.
Scindite corda v̄ra ferro et aceto cōpuncti
ōis ab v̄ra inueterate cōsuetudis. Item
cōpunctio amara pcti valet cōtra teratōes
diaboli. et confortat etiā cor in bono. Dicit

rūt in deū viuū. vñ s̄ p̄sumatio fit in p̄fecti
one p̄silloz: Mar. r. Adhuc vñ tibi deest
si vis p̄fectus esse r̄c. Dicit aut̄ q̄ ille cubi
tus arce fuit geometricus q̄ valet sex vsua
les: ad ostendendum q̄ sex miscēdie opa ad
vinitatē p̄fectionis diuine cōsolationis r̄ su
p̄ne pacē ascendit. Sed ō s̄ forma arce cō
sidera aperturā locoz. Habebat ei in duo
bus locis aperturā. vñ ad lumē recipiē
dū. s̄ fenestrā. aliā a latere ad ingrediēdū
sex ostiū. Fenestra ergo est gr̄a q̄ illuminat
domū mētis. vel forsitā est intelligētia p̄
quam lumen sapiētie r̄ sciētie suscipimus.
Ostīū aut̄ est libez arbitriū qd̄ apit̄ p̄mo
gr̄a. vñ Bern. Et si adinuenti pōt: p̄uenti
ri nō pōt. Tertio cōsidera distictiā māst̄
onū. Hāc fm̄ Aug. Arca fuit infer̄ bica
merata r̄ sup̄tus tricamerata. nā in inferio
ri māstōe. s̄ sup̄ tabulatum sentine fuit du
plex camera q̄rū vna dicebat̄ stercoraria.
alia aut̄ apothecaria. Sz̄ supra istā māstō
nē fuit alia māstō sup̄ior q̄ habebat tres ca
meras: due camere laterales erāt: vna im
mītiū aīaliū r̄ serpētū. Altera dō mītiūz
medīa aut̄ camera erat hoīm r̄ aīiū. ostīū
aut̄ erat ibi: bicamerata r̄ tricamerata cō
iungebant. Bicameratio itaq̄ arce attēdi
tur in delectatiōe s̄cūalīz: q̄ maxime ī
ueniē in actibz duarū potētīarū vegetati
ue p̄tis. s̄ ppagatiue siue generatiue q̄ruz
ad actū venerū: r̄ ista ē vt sentina sterco
raria. r̄ nutritiue q̄rū ad esū. r̄ ista est apo
thecaria. Tricamerata aut̄ attēdit in rōne
cuī tres vires sunt. s̄ irascibilis: que dete
stat malū: r̄ ista est habitatio imītiū passio
nū: vt ire r̄ audacia r̄ hmōi. Prē cōcupi
scibilis: r̄ hec ē q̄ bonū. p̄sequit̄: r̄ hec ē ha
bitatio mītiū passionū: vt amoris māuetu
dinis r̄ hmōi. Et due he vires dicunt̄ rati
onales nō p̄ essentiā s̄ p̄ p̄ticipationem fm̄
p̄hm. j. Ethic. in q̄rū. s̄. nate s̄ rōni obedi
re. Tertia aut̄ ē rōnal p̄ essētiā q̄ rō voca
tur. Et h̄ est q̄ discernit bonū honestū r̄ ve
rū. vñ hec d̄ habitatio hoīm. s̄ actiuo: r̄ et
aīiū. s̄ p̄tēplatiuoꝝ. Quoz p̄mi regūtur
pudētia. scd̄i elenant̄ sapia. Alij aut̄ sūt q̄
dicūt hmōi cameras arce fuisse dispositas
solū in altitudie. Et dicūt q̄ infer̄ in fūdo
erat sētina siue stercoraria supra quaz erat
apothecaria. r̄ supra hāc erat imītiū aīali
um. Et ostīū erat ī medio vbi apothecaria
p̄iugebat̄ camere imītiū. supra hāc habita

tio mītiū aīaliū. Et in sup̄ma erat habita
tio hominū r̄ aīiū. Et ideo p̄ stercorariam
pōt accipi p̄cti in anima fetētis delectatio.
Per apothecariā lachrymarū effusio post
quā diabolus suscitāt ad ip̄ugnādū. r̄ tō
sequit̄ habitatio imītiū aīaliū. i. multipli
cario r̄tationū. Sed q̄ d̄ adiuuādo r̄ cō
solādo subuenit. sequit̄ habitatio mītiū. i.
gr̄a cōsolationūz. post q̄ sequit̄ habitatio
hominū. i. exercitatio actiuoz r̄ aīiū. i. p̄fe
ctio cōtēplatiuoꝝ. Quarto assimilāt bo
na cōuersatio arce rōne clausurę: q̄ ingres
so hoc in arcaz cū his q̄ debebat̄ ingredi
clausit̄ eā d̄his defozis: ita vt iudatio dilu
uū nō nocuerit eis. In q̄ doceť hō iust̄ vt
si iudauerit diluuiū carnis itret arca trā
q̄lle mētis. Et licet circūfluāt torrētes ira
cū dte: flumina luxurie: voragies gula: licz
ebulliat̄ torrētes delectationū: abyssus cu
piditatis: maria cōturbationū. ita tñ nō e
arca. i. h̄et̄ animus clauso de foris silentij
ostio possidet animā. Et quātomagis caro
laborat in actiōe: tāo spūs volat sublimi
in p̄tēplatiōe. vñ Paul⁹ q̄ plus omnibz la
borauit in fame r̄ siti: in frigore r̄ nudita
te r̄. dixit: Nostra conuersatio in celis ē.

Capitulum: XV

Oz custodiēdū
Et vt vas oīm thesauroꝝ celestīū
r̄ sic castrū ī terra inimicoꝝ sitū.
Proū. iij. Dñi custodia ser cor tu. Est e
vt vas preciosū qd̄ cari⁹ emif: r̄ ī cōfractu
ra magnū damnū incurrit r̄ difficult̄ repa
raf: r̄ ideo a sanctis viris diligenti⁹ custo
ditur: Apo. j. Thef. iij. Sciat vnūq̄sq; ve
strū vas suū possidere in sc̄rificatione r̄ ho
nore. Prē vas toridis vt possit optimo li
quore gratie repleri. Prō opozet q̄ cua
cuetur scz ab amore seculi. Vas autē reple
tum vno liquore non potest recipere aliuz
nisi euacuetur. sicut plēnū vino nō recipit
oleum quin effundat. Tanq̄ vinū quod
mentem inebriat et infatigat est affectus et
amor mundi: sed tanq̄ oleū qd̄ illuminat
r̄ sanat et letificat est gratia dei. vñ opozt
q̄ euacues fetidū vinū si vis recipere lim
pidū oleū. vñ. iij. Reg. iij. Vasa vacua re
plent̄ belise. Sedo opozet q̄ laueť. s̄ a
sordibz p̄ctōrū. Aliqñ etiā euacuato vase
adherēt aliq̄ sordes q̄ opozet lauare ne li
quore imītiū corū p̄t nec p̄t irare gr̄a

Quod patiens se habet sub rasio. et per mittit caput suum a rasoze modo in dextram modo i sinistra duci: nec audet metum leua re: nec os aperire: ne si rasozi resistat vulnus incurrat. Attēde claustralis sub manu rasozi se positū: noli sub rasioze correptionis rebellare: s; rasozi manib; humiliter te tractari pmittas ne lesiones grauiorē incurras tā in mēte q̄ in corpore. **I**te qui sub manu rasozi incepti radit: necesse est vt patiens se habeat: qz facilis ledere q̄ a bono. Sic sub discipulo et incepto plato plurimū expedit patiens se habere. **N**ō enī tñ bonis subiect; eē debet: s; etiam di scholis vt ait Petrus: **D**ignā ē a malo barbario et cū rasioze dētrato sine aq̄ radi: q̄ cū deberet scindere pillos scindit carnē. **Q**uid p rasozi dētratu: nisi mordax correptio et p̄tentiosa intelligit; p aquā uero lenitas correptiois designat; **N**oli q̄ p late aquā omittre i barba radēda. i. lenitatem et cōpassionē a correptione amouere: sed dentes remoue a rasioze tuo. i. a correptione p̄mitti. **E**t nota q̄ ille q̄ habet rigidum pilū magis sub rasioze patit. Sic q̄ rigidus ē sub disciplina: et culpā suā defendere uult deterius habet. **P**rou. xxx. Qui corripientē se dura cervice contēnit: replet sup̄uenit ei interit. **I**te correptio acuta et doctrina discreta immutat nō tñ corda: sed etiā opa correptoz: sicut cultelli pforatio: et aq̄ colorate infusio imutat fruct; arborū. **D**icūt ei agricultore actozes q̄ si q̄s uult arborē pomiferā siue fructiferā pducē fruct; siue poma rubicūda vel alio colore colorata: hoc mō fieri pōt: **F**ac foramen in arbore cū cultello et quēcūq; colorē uis distempā cū aqua et infude et colorabitur fructus eodē colore. **Q**uid autē est cultelli pforatio nisi subtilis et pungēs delinquētis correptio: **E**t quid est aq̄ colorata nisi p̄dicantis vel exhortantis doctrina discreta vel decētī p̄nūtiatione plara. **N**ec sūt enī q̄ faciūt arbores. i. audientes discipulos pducere poma colorata. i. honesta et uirtuosa opa p uarietate correptiois seu p suasiois ip̄ius diuersay uirtutū q̄si diuersoz colorū pulchritudine adornata. **I**te q̄ delinquētis correptio debet esse mixta siue tēpata ex asperitate et lenitate: patet alio exemplo. **D**icūt enī uiri de agricultura periti et experti: q̄ si arbor q̄ facit aceto

sum vel amarū fructū perforat: ita q̄ foramen p arborē transeat et ip̄m foramē aq̄ mellita p̄fundat. et cū clauo qui sit de ligno eiusdē arboris ip̄m foramē obstruat. **T**alē inquit arbor facit fructū dulcē. **Q**uid at est arbor faciēs fructū acetosū vel amarū: nisi peccator faciēs opus malū: q̄ tādē conscientiam pungit et amare pene reatū inducit. **S**ed eius foramen tūc aqua mellita infunditur cum blanda eius auri correptio adhibet; que tūc cū clauo obstruitur cum terroze pene et comminatione corripitur. **E**x quib; patet q̄ in correptione delinquētis: miseri debēt adituicē: aq̄. i. sapiētia locutiois: mel. i. dulcor māstuetudinis: et clauus. i. terroze pene uel cōminationis. **E**t talis correptio sic arborē. i. hominē imutat: vt q̄ p̄io faciebat poma acetosa uel amara. i. opa corrupta et praua pducat econtrario suauia et dulcia. i. opera de cetero faciat honesta et iustiosa. **I**te corripiens nimis dure sitis est ei qui ueteres reparat patellas: qui uolens vnū foramē vno ictu mallet obstruere multa foramina facit: vel vnū magnum malus q̄ ante vel aliquando patella confringit. **E**t quid est correptio nisi uasozum fractoz reparatio. **E**ccl. xxi. Cor fatui quasi uas contractū: sed ictus nimis fortis. i. correptio nimis dura non corrigit sed deteriorē efficit. **I**te sicut medicus nimia potione uel medicina occidit egrorū: sic q̄ nimis dura correptione corripit nō emēdat: s; pire facit. **S**en. **A**lta animi sicut vitia corporis leniter tractanda sunt. **C**apitulum XVIII

De mones repel

Delendi sunt sicut pulices cynifes et formice. **D**ocet enim Pall. in libro suo: q̄ contra pulices remedium est amurca p pauimētū frequēter aspersa: vt ciminū agreste cum aqua tritū: vt cucumeris semen agrestis cum aqua resolutum: vel cum aqua lupinorū sleris austeritati; bus inuncta: si eis loc; pulicū fuerit aliquid infusus. **S**ed cynifes vt dicit extingunt amurca et felle bubali lectis aut locis punctis: vel folijs hedere trit; ex oleo vel incensis sanguisugis. **S**ed contra formicas vt dicit: si habēt foramē in loco unde eas volumus expellere cor nocte ad moueamus. **S**i autē defozis ueniūt omne

P

tunc vino inebriat quoniam plus debitor gloriatur.
 nudas autem quoniam magnificentissimas suas et
 alius opera sua comedat: et ea sua publica
 ce in via ponat et deperdat desiderat: sed
 turpinus nudas quoniam propter imoderatam gloriam et
 ignominiosam luxuriam cadere permittit ut per
 confusionem legum curet ostentatio glorie. Bern.
 Magni periculum quod tam vili empiastro curat.
 hoc sepe accidit plato ut denudetur femora
 sua propter luxuriam. ij. Reg. x. Hucusque dauid
 trum cant tunc usque ad nates. Hic fit quoniam usque
 ad pudenda luxurie de honestate predicato-
 res. Inebriatio autem est cordis elatio ex pro-
 fetu virtutum vel abundantia temporalium. Credo
 rui denudatio est infirme cogitatio demon-
 stratio dum humana plati infirmitate conceptio
 gloriatio cogitate per quamlibet iactantiam
 vel inanem gloriam vel per aliquam humani ex-
 cessus in temperantia manifestat. Tertio ro-
 ne filialis affectio. i. filioz nec circa ipz:
 quoniam vi filioz verecundiam patris irritat et alij
 nota fecit. Alij autem auersis vultibus cum ope-
 ruerunt. In filio dicitur signat reprobi lib-
 diti quod defectus platoz suoz deridet et pu-
 blice detrahendo et infamando eoz excessus
 alijs padit: sicut filij copientibus signantur
 subdit boni quod quasi pallium in humeris ponit
 dum eoz infamatio resistit. Hergo. Quid est
 quod filij verenda patris suspicito dorsis pallio
 auersi versetes operant? Auersari dicimur
 quod reprobamus bonis subdit: sic proposito
 rui suoz mala displicet ut tamen ab alijs hoc
 cultet: opinetur auersi deserunt: quod dijudi-
 cantes factu et venerates magis nolunt vi-
 dere quod tegit. Bern. Dissimulam? interim
 de magnis ecclesiarum plat. Sic enim faciendum
 est propter reverentiam diuine ordinatiois non pro-
 psonarum meritis. Et sic placet illis ut eua-
 dant humana iudicia et tandem incidunt
 in dei iudicium cum durum iudicium in
 hijs quod presertim fiet: nec est ridendum: sicut sciendum.
 Aug. Non sit delectatio minorum lapsus ma-
 iorum: sicut casus maiorum sit minorum timor. Item
 ecclesia fidelium figurata est in tabernaculum mo-
 si. nam per exteriori tabernaculum quod dicebatur
 sancta: figurabat status fidelium veteris legis:
 ut dicit Aplos. Heb. ix. Quia ad dei taber-
 naculum semper introibant sacerdotes sacrificio-
 rum officia consummantes. Per interiori vero ta-
 bernaculum quod dicebat sancta sanctorum: vel celestis
 gloria: vel status fidelium noue legis: quod est que-
 dam inchoatio future glorie in qua statum nos

christus introduxit. Introduxit etiam ipse nos in
 tabernaculum celestis glorie per sua ascensionem
 in celum quod figurabat per hoc quod sel in anno sumus
 sacerdos in sancta sanctorum introibat. velum
 autem quod erat intermedium significabat occul-
 tationem spiritualium sacrificiorum in veteribus sa-
 crificijs: quod velut quatuor coloribus erat
 ornatum. Villo quod ad designandum carnis
 puritates. Purpura ad designandas passio-
 nes que sancti sustinuerunt pro deo. Rosso
 bis tincto ad designandum charitatem gen-
 tium dei et primi. In hac cythra significaba-
 tur celestis meditatio. Ad statum autem veteris
 legis aliter se habuit populus et aliter sa-
 cerdos. Nam populus ipsa corporalia sacrifi-
 cia considerabat que in atrio offerbantur. Sa-
 cerdotes vero rationem sacrificiorum considerabant:
 habentes fidem magis explicitam de mysterijs
 christi. Et ideo intrabat in exteriori tabernaculum: quod
 etiam quodammodo velo distinguebatur ab altero. Quia
 quedam erant velata populo circa mysterium
 christi que sacerdotibus erant nota: non tamen eis ple-
 ne reuelata: sicut postea in nouo testamento
 ut habetur. Ep. ij. Capitulum XXI

Elemosynas hi
 pariter dant pro deo hilariter remu-
 nerabunt ab eo: quoniam deus est similis
 speculo. Nam si quis arridet speculo et speculum
 arridet ei. Et sic deus et qui hilariter dat hilariter
 retribuit. Aplos. ij. Corin. ix. Nilare da-
 torum di. etc. Item elemosyna affluat lucerne
 vel cadele accende. Nam elemosyna que datur in vita est sicut
 lucerna que precedit aliquem suam enim ut non cadat
 in lutum vel foueam. Sed qui pro morte datur: sicut lu-
 cerna que fertur protergum: que non custodit quando ca-
 dat in foueam inferni. Item elemosyna non dicitur
 mitti propter aduersitatem vel detractionem. Nam
 sicut semel gelu pressum et retardatum vberiter fructi-
 ficat: Sic aliqui elemosyna que aduersitate pro-
 mit: maior est remuneratione quam illa que cum
 prosperitate fouet: et illa etiam cui detrabitur
 illa que laudat. An Mat. vii. Sit elemosyna
 tua in abscondito. Item elemosyna data est idigenti.
 Quia et illa libet? superuolose colit que bonum
 vinum afferit. Illa que primum vel nihil. Sic pau-
 per magis iustitiam dicitur quam diuites: quoniam remun-
 neratio maior habet. Mel? et est lucrari in
 stuppis et borello quam perdere in gemis et scarleto.
 Sic melius est dare pauperibus et vilibus quam di-
 uitibus: de quibus in futuro nullum lucrum habebit.
 Lu. xiiij. Non facis qui aut ce. no. vo. ami. d.

De artificibus et rebus artificialibus

311

Tegebant aut tabule interius cortinis q̄
dricoloribus: q̄ fideles interius om̄at q̄t
tuo: Xrurib⁹. Hā in bysso rectora: vt Slo.
dicit designat caro castitate renitens. In
hiacyntho mens supna cupiens. In pur
pura caro passionib⁹ subiacens: In cocco
bis tincto mēs inter passioēs dei et primi
dilectionē refulgens. Per opimēta vero
tecti designant plati et doctores in qb⁹ de
bet renitere celestis p̄uersatio: que signat
per pelles hiacynthinas: p̄mptitudo ad
martyriū quā signat rubiccate pelles: au
steritas vite et tolerātia aduersoꝝ q̄ signā
tur p̄ saga cilicina: q̄ erat exposita v̄t̄is et
pluujijs: vt dicit Slo. Itē nota q̄ fide
les xpiani antiq̄ fuerūt seruētiores moder
nis: sicut vinū vetus calid⁹ nouo. Dicit i
ij. li. de vindemijs q̄ nouū vinū frigidius ē
p̄pter terrestritātē et aq̄sitatē. Vetus ei
vinū calid⁹ et fort⁹ et magis odorifer⁹. q̄
enī in eo erat aq̄sū t̄ps̄ p̄sūp̄it. Sic antiq̄
sancti caruēt terrestritātē auaricie et aq̄
sitate luxurie. Hū fuerūt seruētiores i amo
re: fortiores in p̄secutioē: et redolētiores i
p̄uersatioē. Eccl. ij. Vinū nouū am̄ic⁹ no
uus et. Capitulum: XXXVI

Hagelladine
iusticie assimilant sagittas: ex eo
q̄ sagittarū more pcutiēdo pro
sternūt. Hā dū corpus vulnerant sp̄m hu
millant. Hū Job. vj. d̄i. Sagitte d̄i in me
sūt: q̄ indignatio ebibit sp̄m meū. Quid
enī est sp̄s hom̄is nisi sp̄s elatiois. Sa
gitte aut d̄i sp̄m ebibūt: cū supne ania
uersionis snie afflictici mētē ab elatione cō
pescūt. Itē sagitte d̄i sp̄m hoīs ebibūt:
q̄ intētū exteriorib⁹ itrozus trahūt. Itē
sagittarū indignatio sp̄m hoīs ebibit: q̄
supne sententie electos q̄s in pctis inueni
unt dū vulnerāt imutāt: vt duriciā suam
trāsfixa mēs deserat: atq̄ ex salutifero vul
nere sanguis p̄fessiois curat: pensant nā
q̄ vū lapsi sūt: p̄sant a q̄nta b̄titudine ad
q̄ corruptiois sue tozmetā ceciderūt: et nō
solū gemūt in his q̄ sustinēt: s̄ in sup metu
unt h̄ q̄ districtus iudei deliquētib⁹ de
gebennie ignib⁹ cōminat. Hū iustoz mēs
nō solū p̄pedit q̄d tolerat: s̄ etiā pauet q̄d
restat: videlez q̄ia i hac vita patit: metuit
ne post hāc grauiora patiat: sicut Hrego.
dicit. Ita flagellū et p̄cussio dei ē ad ante

salutē: eo mō q̄ medicus vūlnerat ad cor
poris sanitatē. Hū Job. v. Ipe vulnerat
medef: pcutit et manus ei⁹ sanabunt. Vbi
Hre. dicit q̄ duob⁹ modis op̄otes de⁹ vul
nerat q̄s ad salutē reducere curat: aliquā
do enī carnē pcutit et mētis duriciā suo pa
uore tabefacit vulnerādo. ergo ad salutē
reuocat cū electos suos affligit exteri⁹ vt
interius viuāt. Hū p̄ moyse loquit dices:
Ego occidā et ego viuere faciā: pcutiāz et
ego sanabo. Deut. xxij. Occidit ei vt et.
pcutit vt sanet. Quia idcirco foras vbera
admonet vt i⁹ delictoz vulnera curet. Ali
quādo aut si flagella exteri⁹ cessare vidē
tur intus vulnera infligit: q̄ mētis nos tre
duriciā suo desiderio pcutit: s̄ pcutiēdo
sanat: q̄ terrozis sui saculo trāsitos ad sē
suz nos rectitudinis reuocat. Corda ei no
stra male sana sūt cū nullo dei amore sau
ciant: cū pegrinatiois sue erūnā nō senti
unt: cū erga infirmitatē p̄mi quamlibet
nec minimo affectu languescūt: s̄ vulnerā
tur vt sanent: q̄ amoris sp̄cul mētēs de⁹
insensibilē pcutit: mox q̄s has sensibiles p
ardore charitatis reddit. Hū ei sp̄sa i Lā
ti. cātico. dicit. Vulnerata charitate ego sū.
male enī sana aia atq̄ i hui⁹ exilij ceca se
curitate p̄strata nec videbat d̄m nec vi
dere req̄rebat: pcutia aut charitatis ei⁹ spi
culis vulnerat in intimis affectu pietatis:
ardet desiderio cōtēplatiois et miro modo
viuificat ex vulnere q̄ pus mortua iacebat
in salute: estuat anhelat et iā vide. e deside
rat quē fugebat. Percussioē ei ad salutē
reducit q̄ ad securitatē q̄tis intime amo
ris sui p̄turbatioē reuocat. Ca. XXVII

Oxiadei nō in
fundit anie nisi pus sit purga
ta et mūda. Hā sicut i p̄gamento
nisi pus rasū fuerit nō scribit: ita cordi hu
mano nisi pus purgatū fuerit gr̄a nō ifun
ditur: Bern. Balsamū ē gratia dei vas pu
rissimū req̄rit. Itē herbe male et spine p
us eradicant a terra q̄ seraf triticuz. Sic
cogitatioēs et actioēs malas pus amonere
debem⁹ a nobis: si nos volum⁹ eē agri dei
et gratie semē suscipere: et fructū bonū ferre.
Hier. iij. Nouate vobis nouale. et nolite fe
rere sup spinas. I. sup peccata. Item gr̄a
dei assimilatur menibus et munitionib⁹ ci
uitatis. Venia enim in v̄bibus p̄ orna
p̄ 3

rum p̄m̄ est timor mortis p̄ quā peccatus finitur. Scdm̄ ē cōsideratio eterne beatitudinis que p̄ peccatū amittit. Tertiū est diuini timor iudicij cui peccator assistit. Quartū est timor gehenne q̄ peccatum puniunt. Quintus est auditus diuini verbi ex quo peccator conteritur.

Capitulum: XXX

Infernus simili

latur domui dedali cui⁹ facilis est ingressus: s; negat egressus et ē sicut nassa quā facili intrat pisces: sed exitus ē impossibilis. Virgilius: Facile de scēlus auerni. Hoc est atq; dies patet atris ianna ditis. Sed reuocare gradū superas q; euadere ad auras. Hoc opus rē. Sap. ij. Non est agnitus qui sit reuersus ab inferis. Sed nota hic q; exi⁹ de inferno pōt dupliciter intelligi. Uno modo q; simpliciter inde aliquis exeat: ita vt iā amplius eius locus nō sit infernus: et sic nullus inferno finaliter deputat⁹ inde exire pōt Job. vij. Qui descendit ad inferos nō ascendit. Alio modo potest intelligi vt exeat inde ad tempus: sic fm̄ ordinē diuine p̄identie p̄mittunt aliquādo dānati uiuentibus apparere ad eruditionem eoz et terrore: non autem frequenter hoc accidit. Primo quia dānati ita sūt penis oppelli: vt de sua miseria magis doleant q̄ curent alijs apparere. Secūdo quia hoc non possunt nisi diuinitus p̄missi: neq; etiā qñ sic apparent dānati sūt liberi a pena inferni: qz locus inferni cedit in penā vel dolore animę ex eo q; tali loco deputata ē: ab h̄ autē non absoluit q̄uis ad horā exire p̄mittatur: sicut nec captiu⁹ absoluit a carcere vl̄ a vinculis ex eo q; ad horā exeat. An pena inferni siue dolor manet in anīa etiam extra infernū. Et q̄uis dānati aliqui presentialiter sint in loco vbi apparēt: nō tamen credendū ē q; hoc accidat semp: quia aliquādo hmōi apparitōes fiunt: vl̄ dormiendo: vel vigilando opatione bonoz: vel maloz spiritūū ad instructionē vel deceptionē uiuentiū: sicut etiā aliqui viui homines alijs apparēt et eis multa dicunt in somnijs cū tamē cōstet eos esse presentes: sicut Aug. p̄ multa exempla pbat in libro de cura pro mortuis agenda.

Capitulum: XXXI

Inimudicia mē

tis repitabat in lege moysi per inimudiciā dom⁹ et vestis et vasis. Hāc i lege veteri reputabat imūda domus vl̄ vestis q̄ erat leprosa: vel vas qd̄ nō habebat opculū vel ligaturā etiā dicebatur imūdu. Dicebāt q; dom⁹ vel vestes leprose p̄ similitudinē: qz sic i corpe lepre morbo ē ex hūiore corrupto putrefaciete carne et corrupete: ita etiā p̄ aliquā corruptōez et excessū hūilitat⁹ vl̄ siccitatis sit aliquādo corruptio i lapidib⁹ vl̄ vestimēto. Et iō hāc corruptionē lex vocat leprā: ex q; domus vl̄ vestis imūda iudicabat: tū qz ois corruptio ad imūdiciā p̄tinebat: tum qz h̄ hmōi corruptionē gētiles deos ponentes colebāt. Et iō lex p̄cepit hmōi dom⁹ i q̄b⁹ eēt tal corruptio p̄seras destrui et vestes p̄buri ad tollēdā idolatrie occasionē. Vasa etiā q̄ nō hebāt opculū vl̄ ligaturā de sup reputabāt imūda: qz i talia vasa de facili poterat aliqd̄ imūdu cadē vñ poterat imūdari. Sic valebat h̄ ad vitādū idolatriā. Credebāt ei idolatre q̄si mures aut lacerte vl̄ aliqd̄ hmōi dū imolabāt idolē et to caderēt i vasa vl̄ i aqs q; essent dijs gētio sa. An etiā adhuc aliq; mliercule dimittūt discoppta vasa i obsequiū nocturnoz nūminū q; ranas vocāt. Figurāl̄ atq; leprā dom⁹ significat imūdicia p̄gregationis hereticoz. Per leprā x̄o i veste linea significat pueritas mox ex amaritudine mētis. Per leprā vestis lance significat p̄sitas adulator. Per leprā x̄o i stamē significatur pctā carnalia. Sic ei stamē ē i b̄regmine: ita aīa i corpe. Per vas atq; h̄ opculū vl̄ ligaturā signat h̄ q; h̄ aliqd̄ velamē taciturnitat⁹ et q; h̄ stringit aliq; celsura discipline. Capitulum: XXXII

Inspatiens hō

sp̄ ē q̄rūl̄ sic currus q; sp̄ stridet siue sit i bōa via siue i mala: imo quāto meli⁹ h̄r qd̄ tāto magis murmurat. An sūt sic anser q; qñ ex domū ē ad vtz et pluuia nō pipat: s; tacite q̄rit victū suū: s; qñ ē i domo vadit pipādo p̄ domū. cū tñ meli⁹ hebāt q; ex. Et sic gallina q; vadit clusā dor: sic anis i cauea q; sat: h̄ ad cōcedēdū: tñ ad qd̄libet foramē trahit caput suū cupiēs exire: et sic iclūl⁹ pote⁹ q; seq

¶ 4

etiā celo nimio oculus mētis cecaf. si rati-
onis preuenientis moderamini nō subda-
tur. Et ideo cum p celū animus mouet cu-
randum sūmoper e est ne hec eadē q̄ instru-
mento virtutis assumit mētī ira dominef
ne quasi dñā preat sed velut ancilla ad ob-
sequiū parata ratiōis tergo nūq̄ recedat.
Tūc em̄ robusti? h̄ vitia erigif cū subdita
rationi famulaf: vt idē Grego. dicit.

Capitulum.

XXXVI

Iudicij dies assi-

milatur porte. Nam sicut vrbis
aditus porta dicitur et dies iudi-
cij porta regnit: qz p eū ab electis p̄rie glo-
ria intraf. Hanc portā sancta electorū ec-
clesia secure ac letant adibit: qz ibi suoz
operū et laudē suscipiet et retributionē vi-
debit: fm̄ illd̄ p̄roū. vl. Date ei de fructu
manuū suaz et laudēt eā i portis opa eius.
Tūc app̄e sancta ecclesia de fructu manu-
um suaz p̄cipit: cum eā ad p̄cipēda cele-
stia laboris sui retributionē attollit. Tūc eā
sua opa in portis laudāt: q̄s ei? m̄bris in
ip̄o regni aditu dicit: Esuriui et edidistis
mibi māducare: sitiui et edidistis mibi bibe-
re et Mat. xv. Ecce nūc aut̄ reprobi tremen-
tes ad hanc portam pueniēt: quia ibi sūt
conterendi: fm̄ illud Job. v. Cōterent̄ in
porta et nō erit q̄ cripiat. Filij enī huius se-
culi ante portā clati sūt: sed in porta p̄terē-
tur: qz scz amatores mūdi in p̄senti vita su-
perbiunt: sed in ip̄o regni aditu eterna ad-
uersitate ferient. Unde et subditur: et non
erit q̄ cripiat. Illos app̄e veritas ab eter-
na aduersitate eripit: quos in tēporaliū p̄-
speris p̄ disciplinā p̄mit. Qui ei h̄ renuit
p̄mi tūc nō valet eripi: qz iniq̄ euz quē p̄
disciplinā negligunt: habere patrē afflictio-
nis sue tempore p̄ adiutorū nō inueniēt
ereptorem.

Capitulum. XXXVII

Iudicium suspi-

ciosū et temerarium p̄cedit q̄nq̄
ex corruptione iudicant̄ qz iudi-
cat aliū: fm̄ q̄s sentit in se. Metallū ei q̄n
funditur qualē in modulo reperit formam
talem sibi assumit. Unde sic qui formā cor-
dis sui habent deformatā quicquid in-
derit totū inuenitur corruptuz et deforma-
tum. Sicut etiam in vase corrupto quicquid
infunditur inuenit̄ corruptum. Sunt etiā

tales similes infirmis quibus cibis quā-
doq̄ sapius et bonus videtur amarus
et hoc nō est ex vitio cibi: s; ex corruptio-
ne palari. Sic iudiciū malū nō ex facto pro-
ximi sed ex corruptione iudicātis p̄cedit.
Item baculus in aqua positus videt̄ con-
fractus p̄pter reflexionem ymbre. Item
turre et montes iuxta aquā vident̄ trans-
uersi. Eodē modo cordi trāsuerso et vitia
to omnia vident̄ vitiosa et transuersa. Cū
Eccl̄s. r. Stultus in via ambulās cum ipse
stultus sit omnes stultos estimat. Itē sem-
per credit latro qz oēs sint ei similes: Gre-
go. Omnis homo fm̄ se alterum iudicat.
Unde quicquid in bono corde cadit totum
bonū et dulce efficit. sicut ap̄is q̄ amaros et
venenosos succos in mel conuertit.

Capitulum:

XXXVIII

Lachryme com-

punctionis delent sententiam et
scripturam mortis: nā sicut lit-
tere delent aqua v̄l alio liquore: sic lachry-
me delent litteras mortis quas diabolus
scripsit manu p̄pria. Qui enim peccat tra-
dit ei quasi chirographū. Lachryme enī
delent delicta q̄ pudor ē confiteri: vt dicit
Aug. Item lachryme humilis cōpunctio-
nis sanat egritudinē mentis: dicit ei Pall.
qz si arbor mali citonij efficit̄ egra: amur-
ca aque equaliter mixta radicibus ei? de-
bet infundi: et sic sanatur. Tūc enī cito-
nij arbor egrotat: quādo mēs alicuius p̄-
bi viri aut virij alicuius passionē aut ten-
tationis lesione laborat. Cui sanitas p̄cu-
ratur si cordis eius radicibus. i. cogitatio-
nibus seu affectiōibus amurca aque mix-
ta infundatur. Quid aut̄ p̄ amurcam ac-
cipere debemus nisi humilem cōsideratio-
nem p̄prij defectus? Nam sicut oleum su-
periora vasis petit: sic amurca ad imum. i.
ad fundum descendit. Unde sicut p̄ oleuz
superiora petēs intelligif deuotio qua q̄s
elevator in cōtemplationē dei: ita p̄ amur-
cam significat̄ humilitas qua quis descen-
dit ad cōsiderationē defect? et reatus sui.
Et quasi amurce aqua miscetur: dū ex ip̄a
cogitatioe sue malitie lachrymaz cōpunctio
generatur. Dumq̄ humiliata atq̄ cōpū-
cta mēs lachrymaz largo imbze p̄fundif:
quasi salubri quadam medicina purgata
a suo languore sanat. Cū dicit̄ ē naaman

Liber nonus

syro. liij. Reg. v. Lavare in iordane ⁊ recipiet sanitatem caro tua. Nam iordanis interpretatur descensus vel ritus iudicij. An ille i iordane seclauat: q̄ humili seipm dijudicā lachrymis se purgato. Et hec ē loria iordanis que sanat languorem mentis.

Capitulum: XXXIX

Luxurie ignem

Luxuria succendit de sed diabolus. Si autem faber qui non potest ferrum ad voluntatem suam ducere illud in ignem mittit: et exufflat tantumque calefactum ducit ad libitum suum. Sic facit diabolus qui non potest aliquid ducere ad peccatum calefacit eum igne luxurie: ut eius sic flectere possit ad peccatum. Esa. liij. Creauit fabricum sufflatum in igne punnas: ⁊ pferentem vas in opus suum. Succenditur ignis flatu follium. i. suggestione vetularum que sunt quasi sufflatorum diaboli ad accedendum ignem luxurie. Hier. i. Olla succensaz ego video. i. vetula nigra. Olla enim quantumcumque alba sit si tantum sepe ad ignem dentigratur: ⁊ sic anima per luxuriam frequenter doren. liij. Dentigrata est super carbonem facies eorum. Olla bullies si non haberet nisi vna faba ea supponeret ⁊ demonstraret. Sic luxuriosi luxuriam cobibere non possunt quin saliat: aut per os turpe loquendo vel cantando: aut per oculos impudice respiciendo: aut per tactum vel ornatum: sicut de domo incensa exiit ignis per fenestras ⁊ ostia. Ca. XL.

Mansuetudo animi

Mansuetudo animam seruat: quia est sicut asinura le in castro: anime lapides durorum verborum lenis excipiens ⁊ oes ictus sustinens: ⁊ homines a lesione custodiens. Sic ergo vasa vitrea inuoluuntur in feno vel in alia molli re: ut sic a contractione seruentur. Sic quoque anima in mansuetudine conseruatur. Eccl. i. Fili in mansuetudine serua animam tuam. Mansuetudo est deo sicut culicula mollissima cum lectulo florido conscientie: Cant. i. Lectulus noster floridus. An sicut homo libenti dormit in lectulo molli que in duro: sic deus in corde mansueti: quia in pace factus est locus eius. Item mansuetudo gratiam hominibus impetrat. Nam sic adamas trahit ferrum: sic mansuetudo corda hominum: Eccl. iij. Et ad amantem ⁊ felicem dedi faciem tuam: Eccl. iij. Fili in man-

suetudine opa tua perfice: ⁊ super hominum gloriam diligere. Capitulum: XLII

Mendacium est si

Mendacium est si cur quoddam venenum tate efficitur quod in ipso ore existens hominem interficit. Sap. i. Quis quod mentitur occidit animam. Item mendax homo similis est falso denario. Nam tantum valet homo verax mendaci: quantum denarius verus falso. Anus ei bonus denarius valet. c. falsos. Sic homo verax. c. medaces. Magna stulticia quod volunt oes homines denarios esse veros ⁊ bonos ⁊ displicet eis multum si inueniunt unum falsum. Unde plus videtur diligere denarios que seipos: quia cum ipsi sunt falsi volunt tamen denarios esse veros: ⁊ sic volunt eos esse meliores seipos: Pro. i. r. Cor in pio pro nihilo. Et sic denarium falsum nullum vult recipere: ita nec homini mendaci vult aliquid credere. Et ideo mendaces hac pena puniuntur: quia nec verum eis creditur. Et insuper alia pena quod nec ipsi creditur aliis: quia iudicant alios secundum seipos sed medaces.

Capitulum: XLII

Mortis meditatio

Meditatio valet ad vite directionem. Qui enim vult nauem suam gubernare debet se ponere in fine nauis: ⁊ ante se nauem dirigere ⁊ pericula vitare. Sic qui vult vitam suam gubernare: debet se ponere in vite sue meditatione: vel possit ad bonum exitum nauem suam. i. vitam dirigere. Seneca. Considera que pulchra sit res ante mortem vitam suam sumere: deinde secure expectare reliqua sui temporis parte. Que sollicitudo gerit nante sibi puidet de nauis directione: quando habet malum passum transire. Sic qui libet de sibi puidet lege an quod possit periculosum passum transire mortis: quia illic naues pertransibunt. s. anime per artum foramen mortis. Item mors pessima hominum peccatorum firmat ⁊ stabilis sanctos viros in bono. Dicit enim Pall. quod colube non parcat nec deserat locum suum colubarium suum si per oes fenestras aliqum de strangulati hominis vinculo aut fune suspendatur. Tunc autem columba in fenestra sua habet funem strangulati hominis: quando in memoria et consideratione sua habet malum exitum hominis peccatoris quo prospecto nidius

sum nō deserit: quia bonā conscientiam
relinquere non p̄sumit. Hægo. Festina cō
solatio bonoz ē p̄siderat̄ finis maloz.

Capitulum: XLIII

Mundi totius

uniuersitas representabat̄
in tabernaculo moysi. Hā
illud tabernaculum distin
guebatur in duas partes. Quarū vna di
cebat̄ur sancta sanctorū que erat occiden
talis. Alia vocabat̄ur sancta que erat ad ori
entem. Et itez ante tabernaculū erat atri
um: et inter vtrūq; tabernaculum erat ve
lum quattuor colorum. Item interiora
tabernaculi latera tegebantur corinis di
uersozū coloruz: et supra tabernaculū erat
tectum habens tres cooperturas. Pars
igitur illa que dicebat̄ur sancta sanctorum si
gnificabat̄ seculum altius spūalium sub
stantiarum. Pars vero que dicebat̄ur san
cta signabat̄ mundū corporale. Velum di
stinuens inter vtrūq; erat ex quattuor
coloribus. Per quos quattuor elemēta desi
gnant̄. s. bysso p̄ quam designat̄ terra: qz
bysso. i. linū de terra nascit̄. Purpura p̄
quam designatur aqua: qz fiebat̄ purpure
us color ex quibusdam conchis q̄ inueni
untur in mari. Diacyntho p̄ quē designa
tur aer: qz habet aerēi colorem. Et cocco
bis tincto p̄ quem signat̄ ignis. Et hoc id
quia in materia quattuor elemētozū ē im
pedimentū p̄ qd̄ velantur nobis incorpo
rales substantie: et ideo interior taberna
culum. i. sancta sanctorū solum summus sa
cerdos et semel ī āno intrabat: vt designa
retur qd̄ hec est finalis p̄fectio hominis vt
illud seculum introeat. In tabernaculum
vero exterius qd̄ dicebatur sancta. introi
bant sacerdotes p̄tinue non aut̄ populus
qui solū ad atriū accedebat: qz. s. ip̄a cor
poralia populi p̄cipere p̄t. ad interiores
autem rationes eoz soli sapientes vel cō
siderātes attingere possunt. Per cortinas
autem que tegebant latera tabernaculi in
terioris et erant ex varijs colorib: signaba
tur celum siderū qd̄ est diuersis stellis va
riatum. Per saga autem que erant sup te
ctum tabernaculi significabant̄ aque que
sunt supra firmamentū. Per pelles autem
rubricatas de quibus erat scda taberna
culi coopertura: significabat̄ celum empy

reū in quo sūt āgeli. Sed p̄ pelles hiacy
thinas ex q̄bus erat tertia coopertura signi
ficabat̄ celuz sancte et indiuidue trinitatē.

Item in tabernaculo interiozi tria conti
nebantur. s. arca testamenti in qua erat v
na aurea habens manna: et virga aaron q̄
frondū erat: et tabule in quibus erāt sc̄pta
decem p̄cepta legis. Hec aut̄ arca sita erat
inter duos cherubin qui se mutuis vultu
bus respiciebāt. Et super arcam erat que
dam tabula que dicebatur propiciatorūz
sup alas cherubin: quasi ab ip̄is cherubin
portaretur: ac si imaginaret̄ qd̄ tabula eēt
sedes dei. Unde et propiciatorūz dicebat̄ qd̄
si exinde populo propiciaretur ad p̄ces
summi sacerdotis. Et ideo portabat̄ a che
rubin quasi deo obsequentibus: arca ve
ro testamēti erat scabellum sedētis sup
propiciatorūz. Per hec ergo designabantur
tria que sūt in illo seculo altiozi. s. deus q̄
super omnia ē et incomprehensibilis omni
creature: et p̄pter hoc nulla similitudo ei
ponebatur ad representandum eius inui
sibilitatem: sed ponebatur quedam figu
ra sedis: quia sez eius creatura comprehē
sibilis est que est subiecta deo sicut sedes se
denti. Sunt etiam in illo altiozi seculo spi
rituales substantie sez angelū. Et hi signi
ficabantur per duos cherubin in mutuo se re
spicientes: ad designandum cōcordiaz co
rum ad inuicem: fm̄ illud Job. xxv. Qui
facit concordiam in sublimibus suis. et p̄
pter hoc etiam nō fuit vnus tantum che
rubin vt designaretur multitudo celestiu
spirituum: et excluderetur cultus eoz ab
his quibus p̄ceptum erat vt solum deus
colerent. Sunt etiam in illo intelligibili se
culo rationes omnium eoz que in hoc se
culo p̄ficiunt̄ quodammodo clausē: sicut
rationes effectuum claudunt̄ in suis cau
sis et sicut rationes artificiatorum in artifi
ce: et hoc signabat̄ per arcam in qua repre
sentabantur per tria ibi cōtenta: que sunt
potissima in rebus humanis: scilicet sapi
entia p̄ tabulas testamenti: potestas regis
per virgam aaron: et vita per manna. Vel
per hec tria representabantur tria dei at
tributa. s. sapiētia in tabulis: potentia in
virga: bonitas in manna: tū p̄pter dulce
dinem: tū quia dei misericordia ē populo
data: et id̄ in memoriā diuine misericordie
seruabat̄. In exteriori hō tabnaculo qd̄ s̄

Liber nonus

gnabat presens seculū p̄tinebant etiā tria
l. altare thymiamatis quod erat directe cō
tra arcā: mēsa p̄positiōis sup̄ quā duode
cim panes ponebantur et erat posita ex pte
aquilonari. Candelabū vero positum ex
parte australi que tria videbantur responde
re illis tribus quę erāt in arca clausa: s; mag
is manifeste eadē representabāt. **O**portet
enī rationes rerū ad manifestiorē demon
strationē deduci quę sunt in mente diuina
et angelorū ad hoc quod homines sapientes
eas cognoscere possunt: qui signabantur
per sacerdotes ingredientes tabernaculū.
In cā delabō at̄ designabāt sic in sensibili
signo sapientia: que intelligibilibus ex
p̄tinebatur verbis in tabulis. **P**er altare
vero thymiamatis signabatur officium sacer
dotum quorum erat populū ad deū redu
cere. Et hoc etiā signabāt per virgā. **M**ā in
illo altari incēdebat thymiana boni odo
ris: per quod signabāt sanctitas populi acce
ptabilis deo. **D**icit enī Apoc. viij. quod per
fumū aromātū significantur orōnes sancto
rum. **C**ōuenient autē sacerdotalis dignitas
in arca significabāt per virgā. In exteriori
ho tabernaculo per altare thymiamatis. quod
sacerdos mediator ē inter deū et populū per
potestātē diuinā quā virga significabat. et
fructū sui regimīs. i. sanctitatē populi deo
offert quasi in altari thymiamatis. **P**er mē
sam autē signabāt nutrimentū vite: sicut et
per manna: sed ē cōtus hoc et grossius nu
trimentū: illud autē suauis et subtilius. **C**ō
uenient autē candelabū ponebat a parte
australi. Mensa autē a pte aquilonari: quod
australis est dextera pars mūdi. Aquilo
naris autē sinistra vt dicitur in secūdo celi et mū
di. Sapientia autē p̄tinet ad dexterā sicut et
spūalia bona. **T**ēporale autē nutrimentum
ad sinistrā: sicut illud **P**ro. iij. In sinistra
illius diuitie et gl̄ia. potestas autē sacerdo
talis est media in t̄palia et spūalem sapi
entiā: quod per eā spūalis sapientia et t̄palia dispē
santur. **I**tem candelabū habebat. vij. cala
mos: vt Iosephus dicit. ad designādum.
vij. planetas quibus totus mūdos illuminā
tur. Et iō ponebat cādelabū a pte austra
li. quod ex illa pte est nobis notus planetarū
curfus. In mēsa etiā ponebant. xij. panes
ad designādū. xij. tribus israel. Mensa
at̄ nō ponebat directe in medio an̄. p̄picia
tozium ad excludendum ritum idolatrie.

Item gentiles in sacris lune p̄ponebant
mēsa corā idolo lune: **A**n̄ **H**iere. vij. **D**u
liceres conspergūt adipēs vt faciāt placen
tas regine celi. In atrio vero extra taber
naculum p̄tinebat altare holocaustorū i quod
offerebant deo sacrificia de his quę erant a
populo possessa. Et iō in atrio tali poterat
populus esse quod h̄mōi deo offerebat per ma
nus sacerdotū. Sed ad altare interi⁹ in quod
ipsa deuotio et sanctitas populi deo offere
bat nō poterat accedere nisi sacerdotes quod
rum erat deo populū offerre. **E**rat autē h̄
altare extra tabernaculū in atrio p̄stitu
tum ad remouendū cultum idolatrie. **M**ā
gentiles infra tēpla altaria cōstituebāt ad
immolandum idolis. **I**tem mūdos affini
latur scacario: cui⁹ rota familia currit trā
suerso vt apprehendat aliquid mentiēdo:
vsurando et h̄mōi faciēdo. **I**tem in scaca
rio quod diu durat ludus vnus est rex: alius
miles et h̄mōi. Et aliquādo duo videntur
tenere totū: s; quādo cessauit ludus idē
fit de milite et rege quod de minima familia:
quia cōmuniter exponūtur in sacco vno:
quādoq; rex in fundo sacculi et minima fa
milia in superiori pte. Sic quoq; mundus
est fere vt ludus scacarij: quod quod diu durat h̄
mundus vnus est rex alius miles: vnus
magnus: alius paru⁹: sed adueniēte mor
te in sacco terre reponunt: ita fit de rege si
cut de milite: tunc sicut domin⁹ ita et seru⁹
eius. **E**ccl. ix. **C**ōmunionem mortis scito:
quia moritur doctus similiter et indoctus.
Et aliquādo diues vadit ad fundū infer
ni et pauper ascendit superius ad gaudia pa
radisi: sicut patet de diuite epulone et la
ro paup̄: **L**uc. xvj. **I**tem mūdos in morte
totalr aufertur. **V**iella enim quando tota
die cantauerit et denarios receperit: in se
ro aufertur ei denarij et nihil ei remanet:
sed ponitur in forello veteri et dissipato.
Sic homo nihil i fine portat de labore suo
nisi linteamen laceratū: exemplū de sala
dino qui fecit portare linteamē in quo de
bebat sepeliri per terraz suam et dicere: ni
hil reportat imperator de omnib⁹ diuitijs
regni sui nisi linteamen istud: **J**ob. xxvj.
Diuēs cum dormierit nihil secum affert.
Item mundum debet homo reliquere ne
corumpatur ab eo. **M**ā quando vinū cor
rumpitur vel deterioratur super feces in
dolio debet transferri in aliud vas vt nō

De carniab
...
Capitulum:
Brimur
...
Capitulum:
Quitus
...
Capitulum:
Bedie
...

corruptus. Et sic homo a mundo debet exire ne corruptus ab eo. Hieron. xlvij. Fertilis fuit moab ab adolescentia sua et requieuit in fecibus suis: nec transusus est in vase vas etc.

Capitulum:

XLIII

Murmuratores

Mostendunt se defectu habere diuine gratie. Ita vasa vacua percussa resonant plena non. Sic vacuus a gratia murmurat non plenus. Ecclesi. x. Vir prudens et disciplinatus non murmurabit conceptus.

Ite olla vacua ad ignem posita crepat et magni soni crepans reddit: plena vero olla non. Ecclesi. xxvij. Vasa figuli probat fornax.

Ite murmurans est quasi rota non bene vincta gratie vinctio: et ideo murmurat sicut rota currus male vincta: Ecclesi. xxxij. Precordia fatui quasi rota carri que fenestram portat et murmurat: Sap. i. Custodite vos a murmuratione que nihil prodest.

Capitulum:

XLV

Diuitijs sine de

Nouo conuersis non sunt admiscendi alij sine sociandi: nisi quorum vita bona nota est et doctrina sana: saltem que uisus sint in spiritu vel religione pueri: sicut dicit Paulus. qui in postinato solo inter nouelas viues oino nihil esse conferendum grece iubent exceptis caulibus: tertio anno que libebit immergere. Sic inter nouos conuersos usque ad tempus quo sunt prouecti: non sunt qui libet admiscendi nisi noti et docti que assimulantur caulibus qui sunt olera nota: et quorum ius sine aqua est sana. Unde significat homines quorum bona vita est nota et doctrina sana. Tales enim inter eos potest admitti. Ps. cxxij. Filij eorum sicut nouelle plantationes etc.

Capitulum:

XLVI

Obedientia man

Odatore dei hominem a malis custodit. Ita sic castrum custodietes se custodit: ita mandatum dei seruat seruantes se. Unde dicit Ecclesi. xv. Si uolueris mandatum dei seruare seruabunt te. **I**te obedientia ficta assimilatur arcui prauo: que a parte ventris multum potest incuruari: sed a parte dorsum frangit. Sic multi in prosperis obediunt et in his que corpus delectant: sed in duris laboribus et aduersis refugunt et re-

calcitrant. sicut equus habens dorsum exercituum contra onus: non attendentes quod dicit Hieron. Obedientia quanto plus habet de suo tanto minoris est meriti. Ca. XLVII

Opus bonum et

Operfectum debet assimilari illi qui tunc miamati siue pulueri: que domus fieri mandauit: Exo. xxx. ubi dicit: Sume tibi aromata. stacten. et onycham. galbanen boni odoris et thus lucidissimum: faciesque tymiama compositum opere vnguentarii mixturam diligenter et puram. Tymiamia quippe ex aromatibus facimus: cum in altari boni operis virtutum multiplicitate redolemus. Ad mixturam et puram fit: quod quanto virtus virtuti iungitur: tanto incensum boni operis sincerius exhibet: ubi etiam bene subiungitur: Cunctis in tenuissimum puluerem vniuersa contuderis: pones ex eo coram testimonij tabernaculo. In tenuissimum puluerem aromata conterimus: cum bona nostra quasi in pile cordis occulta dissensione tundimus: et si veraciter bona sunt subtiliter pertractamus. Vniuersa ergo in puluerem redigere est virtutes recogitando terrere et usque ad subtilitatem occulti examinis reuocare. De que etiam puluere subdit: Pones ex eo coram testimonij tabernaculo. Quia tunc bona nostra veraciter in conspectu iudicis placet: cum hec mens subtiliter recogitando conterit: et quasi de aromatibus puluerem reddit: ne grossum durum sit bonum quod agitur: ne si hoc artem recogitatiois manum non comminuat: odor rem de se subtilis non aspergat: put Hieron. dicit. **I**te opa virtutum a deo non accipiunt: nisi opus a virtutibus separent. Unde melior grana frumenti in horreo non recedunt nisi opus excussa a paleis. Et ideo habet in libro Iudicum que Hieroboam cum a paleis frumenta excuteret: angelum vidit ad cuius imperium protinus hedit corrit: que supra petram posuit ius carnis desuper effudit: que angelus virga tetigit eaque ignis exiens de petra consumpsit. Quid est autem frumenta virga cedere nisi rectitudine iudicij a vitio paleis virtutum grana separare: Sed huiusmodi angelus apparet: quod tanto magis omnia interiora denudat: quanto se stupefacti homines ab exterioribus purgant. Qui occidit hedit precipit. id est omnem appetitum nostre carnis imolari. Carnesque supra petram poni et ius desuper fundi. Quem

lix. Potasti nos vino compunctionis qui tunc sublimatur quādo orando eleuatur. Est ergo oratio fmi Dauid. Ascensio mētis in deum. Et ideo sublimatio foris vini est oratio hominis compuncti qui vertit in pinguedinem olei: quod scilicet ipsi oratio acquirat abundantiam gratie spiritualis gaudij quod est vitium pinguedo sine repletio animi. Ps. lliij. Auxit te deus deus tuus etc.

Capitulum:

XLIX

Omnatus corpo

ris mulieris est sicut rete diabolus ad decipiendas animas inuentum. Nam licet aliqui se excusent dicentes quod non se ornent ad decipiendum: tamen nihilominus similes sunt latroni qui non audet piscari in viuario domini sui vel venari in foresta eius tamen accomodat rete suum latroni audaciori. Sic et iste accommodat corpora sua diabolo ad decipiendum et capiendum animas: et bene volunt concupisci licet non concupiscant: Augustinus. Non solum appetere: sed et appeti velle criminofum est. Et Chrysostomus dicit quod mulier si se decorauerit et oculos inuentum ad se traxerit: et si plagam non intulerit vindictam tamen exoluere extremum: venenum enim intulit: et si nullus qui biberet inuentus sit. Item ornatus mulieris est signum mortis spiritualis. Nam quando pannus sericus ponitur super feretrum: signum est cadaveris mortui: quod ibi iacet mortuus sic in corpore ornato: signum est quod ibi sit anima mortua. Unde mulier ornata non est nisi feretrum ante mortuum. Abacuc. ij. Ecce cooperit est auro et argento: et spiritus non est in visceribus eius. An potest mulier deberet plangere filiam suam ornata quam si videret ante mortuum? Super mortuum scilicet in anima plora: defecit ei lux eius: scilicet gratie. Item mulieres se ornantes se habent ad modum catti qui difficile excolant in capite quod est huiusmodi mulieres viri volunt dimittere ornatum capitis: ideo decalubabit dominus verticem filiarum suarum et crinen earum nudabit. Esa. iij. Item mulier ornata decipit: sicut pelliparius qui volens vendere veterem pellem ut decipiat rusticos: dealbat aliquantulum aliquid albedinem: qui excussa parum post portata apparet vetustas eius. Sic impudice mulieres volentes decipere viros: colores ponunt in facie sua: quibus re-

cedentibus appareret ruge et macule: quod nihil absconditum quod non reuelat. An tales sunt fumarii operum niue: et quando recedit niue apparet turpitudine eius: Esa. xlvij. Reuelabit ignominia tua et videbit opprobrium tuum.

Capitulum:

L

Passio christi et

sanctorum suorum dulcorat nobis tribulationes nostras. Nam aqua amara transiens per aquam dulcem dulcis efficitur et vinum dulce transiens per gariofillum fit gariofillatum. Sic tribulationes et tētatōes quod per ipsum christum et sanctos suos transiunt: ex ipso illo nobis debent esse dulciores: Bern. Magna consolatio mēbris: ex capite. Heb. xij. Recogitate eum qui talē sustinuit etc. Grego. Facta sunt decem recolamur et non erit grauius quam toleramus. Sed quod sunt similes simie que inueniens amaritudinem in cortice nucis ea percipit: et ideo non gustat de dulcedine nuclei. Sic aliqui infelices amaritudinem patris et tribulationis sentientes: exteriori ea percipiunt et ideo consolatione interiori non sentiant. Sap. iij. Sapientia et disciplina que abijcit infelix est. Dicitur quod in palatio iouis erant duo dolia vini: unum de amaro vino: aliud de optimo: quod quicquid volebat bibere de optimo optebat eum pus bibere de amaro. Sic si mēs appetit quod demulcet optet pus bibere quod dollet: ut dicit Grego. Item passionis et crucis christi deuota consideratio amaritudinem in dulcedinem vertit. An assimilat arbori nucis. Si ei vis ut amari piscorum nuclei efficiantur dulces: surculum pisci platum super stipitem arboris nucis: et talis piscus producit magna poma si tamen eum florēt irroratur lacte caprino. Quid enim est amarus pisci nucleus nisi turbati et passionati hominis amarus animus: qui tunc stipiti nucis inserit: quoniam penas crucis meditat. tunc enim non tamen amaritudo dulcescit sed etiam magna poma piscus producit: quod amarus animus considerans penas christi non solum amaritudinem suam per nihil ducit sed etiam in magna desideria perumpit que quod tunc florēt. quoniam in aere feruēt: que tamen lacte capre sunt irroranda. i. discretiois moderantē temperanda. Est ei lac caprini in tribus suis substantiis post femininum lac maxime paratum. An merito lac capre de signat moderantē prudentie: quod est necessarium in tribus substantiis. i. in tribus partibus operis. i. in principio: in medio et in fine.

et sic de alijs. In Iudith. liij. Filij isrl mu-
ris circū dederūt vicos suos in pparatio-
nē pugne ptra holofernē. Sz nota q̄ vna
ruptura muri. i. vni? virtutis defecit? suffi-
ceret hostib? ad ingrediendum: Job. vj.
Quasi rupto muro et apta lanua irruerūt
sup me. Jo d̄: Phillip. liij. Pax dei q̄ eru-
perat oēm sensum custodiat corda vestra.

Septū est necessario? pūisio vt casty cor-
dis sit bene munitū victualib? et armis: scz
de pane verbi dei et scie et vino cōpunctio/
nis hmōi. Et nota q̄ quāto castri est meli-
us talib? munitū: tanto magis peccāt qui
reddunt: et qz mandata dei ptinent ad ta-
le munimentū d̄: Esa. xlviij. Atinā attēdis
ses mādāta mea: facta fuisset sic flumē par-
tua. Septimū est deo recōmēdatio: vt. i.
reddat cordis castri dño legitimo: dicen-
do: Au. xliij. Pater i ma. tu. cōmēdo sp̄i.
me. Rā nisi dñs custodierit ciuitatē: fru-
stra vigilat q̄ custodit eā: Ps. cxxvj. Ipse
autem est qui quando placet ei omnia red-
dit peccata: Prover. xvj. Cum placuerint
dño vie hominis: inimicos qz eius cōuer-
tet ad pacem.

Ca. LIII

Deccatum opere
p̄mpletū appetitū malū non satiat
sed ampli? accēdit: sicut fabū stilli
cidū ad horā ignē mitigat: sed postea fer-
uet ardentē: et sic pctm̄ ppetratū plus ex-
ardescit q̄ ante: Osee. liij. Comēdet et nō
saturabit: fornicabit et nō cessabit. Glo.
Ares fornicatū deficiūt: s̄ desideria in-
ardescunt. Itē pctm̄ vnum q̄tidie trahit
ad aliud. Est enī pctm̄ q̄si puteus sine fun-
do. Lapis enī in puteū p̄iect? vel cadens:
si fundū nō inuenit semp̄ ē in casu. In pctō
aut̄ fundus nō est. In cadens in pctm̄ sp̄
in casu est: continuo nisi manu gr̄e sustentet:
Ps. xlj. Abyssus abyf. iuocat. Abyssus
enī d̄: quasi sine base. i. sine fundo. Grego.
Peccatū qd̄ p̄ p̄ntam nō diluit: mox suo
pondere ad aliud trahit. Itē pctō est sic
ille q̄ ludit ad scacariū qz vno ictu vel tra-
ctu nō facto vel male facto totū ludū vl̄ to-
tū lucrū pdit: et sic vno ope malefacto vel
neglecto totus fruct? vite n̄e amittitur: et
gr̄a dei et regnū eternum: Ecceh. xvlij. Si
auerterit se iust? a iusticia et fecerit iniq̄ta-
tē: oēs iusticie ei? quas fecit nō recordabit̄
sur. Itē pctō: est sicut ille q̄ baby oculos

velatos et portat de loco ad locū et nescit
quo ducaf vel vbi sit: Thren. v. Ne nobis
qz peccauim? is obtenebrati sunt oculi no-
stri. Itē est pctō: similitis ceco q̄ cecidit in
lutū et nō videt se inquinatū: cū tū multuz
sit deturpat? Ps. xxxij. Cōprehēderūt
me iniq̄tates mee et nō potui vt videre. et si
cut cecus cedit sepe et offendit: sic et pctō:
Tob. xj. Cecus p̄ cepit offendēs pedibus
currere. Itē nota qz pctm̄ est sicut gladi?
in corde: et sic serpens in sinu: sicut venenū
in stomacho: et sicut latro in domo. Est enī
pctm̄ vt gladi? vulnerādo naturā: vt ser-
pens mordendo p̄sciam: vt venenū ertin-
guendo vitā. i. charitatē q̄ est vitalis calor
aie. Itē est vt latro expoliādo anīmā sez
gratuitis donis. Itē peccati impuritas
nō auferit a corde sine opib? penitētie: cui?
exemplū apparet in stupa. Stupa enī est
lini purgamentū: et ab eo multis carpinati-
onib? separat. Sicut etiā purgamentū culpe
indiget multis carpinationib? penitētie.
Quaz vna sit in corde p̄ tritionē: alia in
ore p̄ cōfessionē. tertia in ope p̄ satisfactio-
nē. Itē peccata q̄ sunt qdā infirmitates
aie sanant sicut infirmitates corpis. Sana-
tur enī corp? p̄ p̄mo p̄ emplastrū: et sic sana-
tur aia p̄ verbū dei qd̄ trahit dolorē ab aia
sicut emplastrū a corpe: Esa. xxxvij. Iussū
est vt sup̄ vlcus Eccehie cataplasma retur-
massa sicū: q̄ dulcedinē verbi dei signifi-
cat. Itē p̄ sudorē q̄ humorē noriū repel-
lit a corpe. Et sic aia p̄ timorē q̄ pctm̄ expel-
lit a mente: Eccl. j. Timor dñi expellit pec-
catū. Prover. iij. Time dominū et recede a
malo: sanitas q̄ppe in vmbilico tuo erit.

Item p̄ lotionē vl̄ balneū. iij. Reg. v.
Gade lauare septies in iordane: et recipiet
sanitatē caro tua. Sic sanat homo sp̄nalit̄
p̄ lachrymarū effusionē in cōpunctōe. Itē
p̄ vomitū: sic aia p̄ p̄fessionem: Eccl. xxxij.
Si coact? fueris in edēdo multū: surge de
medio et euome sez p̄ cōpassionē venenum
mortiferū vt refrigeret te. Qui sanari des-
derat necesse est vt vūlnus detegar. In di-
ctū ē leproso: Mat. i. Gade ofide te sacer-
dotib?: et dū iret munda? est. Itē p̄ die-
tam. i. p̄ abstinentiam a peccato: Ap̄lus. j.
Thessal. liij. Abstineatis vos a fornicati-
one: Eccl. xxxvij. Qui abstincens est adq̄-
ciet vitam. Item p̄ putridorū reseratio-
nem. i. p̄ tribulationē: Job. v. Inrepatio

Q

ludit ad scacos etiā parū de ludo sciens: et cogitat apud se ego primo p mittā mibi familiam auferri: Deinde matabo illum: cū quo ludo et in sine in angulo concludā eū et vincam eum: cū ille cum quo ludit sit peritissimus lusor. Sic velut lusor imperitissimus est peccator: qui semp in ludo tentationum succumbit: qui familiā virtutū et bonorū operū per peccatū amittit. Et peritissimus lusor est diabolus: qui sez a principio mundi exercitat⁹ est in ludo tentationum. Qua ergo psumptione confidit peccator q in angulo debeat cum mattare: id est in sine suerit. Dicit enim Hego. q tanto diabolus grauiorē tentationes ingerit: quanto magis fini ppinuari cōspicit.

Item sicut fatuus reputat nauta qui expectaret nauem suā gubernare quousqz incidere in periculum: sic et qui vitam suā nō dirigit ad portum salutis anteqz incidat in periculum mortis. Prouerbio. xv. Vir prudens dirigit gressus suos. **I**tem quis nō expectat ictum sagitte quando videt arcum extentū: sed ante euolat: sed miser homo expectat ictum mortis ante conuersionē: Ps. vij. Nisi conuersi fueritis etc. **I**tem penitētia humilis renouat faciem mentis. Unde assimilaf cuidam vnguento: es q fit ex fimo crocodili: quo facies vntē ostendūtur lenes esse velut lūenes facies. Quasi enim fimo crocodili est vtilitas peccati: ex cuius recognitione salubre vnguentū cōficitur humilis penitentie. Quidelicet faciem mentis veritate deformē renouat et reformat: Ephēf. liij. Renouamini spiritu mentis vestre et induite nouum hominē etc. **I**tem penitētia quāto magis est laboriosa: tanto magis est fructuosa. Unde assimilaf lino: quia linum requirit multum laborē: quia seminat: purgatur et maturatur: recolligit et infasciculos coaptatur: aque macerandū exponitur: extractū soli desiccandū exponit tandem multis tunctionib⁹ et artificijs a suis sup fluis purgatur: et per decoctionem et multas lotiones fila ex eo facta ad albedinem deducunt. Nō enī lino a suo virore terrestris pfecte spoliat: nec pfecto candore decozatur nisi multotiens cōtundat decozatur et soli expositus aqua sepius aspergatur. Sed sicut lino requirit multos labores: ita et sine dubio habet multas vtilitates.

tes. Nā ex eo fiunt vestes ad induendū: vela ad nauigandū: reia ad venandū et piscandū: fila ad suendū: funes ad ligandū: chordule ad sagittandū: ligamina ad connectendū: lineę ad mēsurandū: lineamīa ad quiescendū: corzine ad ornandū: sacci et bursę ad cōtinendū: mantilia ad cōuiscendū. Sitr etiā nō pōt hō sine multo labore pscientiā emūdare. vñ multa laboriosa requirunt i penitētia: vt pccator: pccatio: satisfactio siue resitutio: ieiunium: elemosyna et oratio. Sicut habet laboriosus exercitium: ita hō copiosus fructū. Habet enī pctā purgare: naturā resuscitare: grāam: vites et merita reparare: celū aperire: infernum claudere: ecclēsie recōcillare et multa alia bona facere. **I**tem penitēs dōz curare pctā sicut medicus vulnera curat. Nā pmo medicus vulnus detegit: deinde medicamentū apponit. quasi enī vuln⁹ detegit qui peccatū cōfitendo prodit: sed q ipm cū amaritudine plangit quasi medicamentū apponit. Et ideo sicut dicit Hego. Qui mala q ppetrabat insinuat: sed false que insinuat recusat: quasi subducta veste vuln⁹ detegit: sed torpenti mente medicamentū vulnerū nō apponit. Confessiois igit vocē solus necesse est vt meror excurat: ne vuln⁹ proditū sed neglectū qd licenti⁹ iam p humanā noticiam tangit detertus putrescat: Ps. xxxvij. Iniquitatē meā ānuācio: et cogitabo p peccato meo. **Ca. LV**

Pseuerantias
boni incepti nō debet homo dimittere ppter aduersitatem siue difficultatem vel ppter tentationē. Sicut qui mare nauigant ppter cōtrariū ventū non dimittunt nauigare: sed contra ventū pseueranter laborant donec ad portum veniant. Et canis venaticus sequitur leporem per spinas et tribulos donec apprehendat. Et sic nos deuz. i. Corinth. ix. Sic currite vt comprehendatis. **I**tem pseuerare non potest in bono qui habet in anima infirmitatem vel corruptionē peccati. Sic homo sanus et fortis cōtinuat viā suā: sed homo eger et debilis et si incipiat viā cito deficit: sic iust⁹ pseuerat: sicut pctōr nō ptinuat: Job. xvij. Tenebit iust⁹ viā suā: et mūdis manib⁹ addet fortitudinē. Poma enī putrida et vniculosa et sine cauda cadunt

veritas roborat: si hoc temp^o agruū postu-
lar: si et veritate sentētie et cōgruentiā tem-
poris: p^o sone qualitas non impugnat. Ille
enī laudabilē spicula emittit q^o pri^o hostes
quē feriat cōspicit. Male namq^{ue} valide ar-
cus comua subijcit q^o sagittā fortis dirigēs
ciuē ferit. ¶ Itē p^odicatores q^o dicūt et non
faciūt assimilant nautis poma portātib^o.
Itā hi qui poma portantes maria trāsme-
ant: ipi quidē fructuū odore p^ofrunt: sed
eorundē fructuū refectione carēt. Tales q^o
predicatores dū verba p^ofundā scripture
legūt: et alijs annūcianda in mente dispo-
nunt q^o p^o altum mare in nauī mētis alijs
poma ferunt. Et quoq^{ue} ipi nō fructu sed so-
lo odore pascunt: cū nō doctrine ope s^o so-
la meditatione potiānt. Vel nota q^o nau-
te qui poma portāt hec paleis admiscēt:
vt ad terras illēsa deferant: q^o scz p^odicato-
res discreti inter graua vel difficilia do-
gmata quedā leuia et facilia interponunt.
Itā aliq^{ui} scripture verba dubia vel dif-
ficilia p^o leuia et aperta declarant vt ad cor-
da audientiu sano intellectu ptingant.

¶ Itē p^odicatores verba assimilant vittis:
q^o corda audientiu ligant. Ut Lanr. liij.
Sicut vitia cocinea labia tua et eloquiu
tūū dulce. Labia sponse p^odicatores sūt ec-
clesie: quoq^{ue} p^odicatio est vt vitia: q^o i audi-
entiu cordib^o diffusas cogitationes ligant:
ne remisse defluāt: ne se p^o illicita spargāt:
ne sperse cordis oculos depūmāt: s^{ed} ad vnā
intentionē colligāt. Dicit etī cocinea: q^o
sanctoz p^odicatio solo charitat^e ardore flā-
mescit: sicut Hrego. dicit. ¶ Itē p^odicatores
sancti assimilant lampadib^o: q^o est i eis ar-
dor vite: splendor doctrine: fulgor fame.
¶ Per ardore ergo vite. i. p^o feruore spiritus
purificant et cōsolidāt seipos. Sed p^o splen-
dore doctrine illumināt sibi p^o in quos: scz
illos qui eoz audiūt dogmata et verba: a
quoq^{ue} scz cordib^o p^o flammā verbi erroz te-
nebras repellūt: sed p^o fulgores bone fame
edificāt et rectificāt distantes et remotos.
Lampades ei vt dicit Hrego. lucē suā lōgi^o
spargūt: et cū in alio loco sint in alio respē-
dent. Et ideo sancti p^odicatores quoq^{ue} opi-
nio longe lateq^{ue} claret: q^o longe a se posit^o
lucēt q^o i eoq^{ue} itinēri ne in peccatorū tene-
bras corruant velut accense lampades re-
fulgent. Itā hi q^o eoz fama vt exemplis au-
ditis ad amore celestium surgunt: in eo q^o

bona opa exhibent q^o ex lampadis lumi-
ne resplendent. Ecce b. i. Similitudo aialiu
aspectus eoz q^o i aspectus lampadarum.

¶ Itē verba p^odicantiū cōgruere et debēt
morib^o audientiu: q^o tunc sicut dicit Hre-
go. vim sue rectitudinis amittunt q^o audi-
toz nō congruūt: sicut medicamina vires
perdūt que sanis mēbris apponunt. An-
de etiā Hrego. Magiancē^o dicit: q^o sic nō
vna medicine species oībus adhibet: ita
nec idem sermo cōgruit vniuersis.

Capitulum: LVII

Productus ani-
me in via dei habz q^otuor grad^o:
q^o apparet p^o exemplū in forma-
tione calci. Vbi p^omo est lactis emunctio:
sedo lactis coagulatio. tertio casei
et teneri formatio. quarto eius p^o morā tenu-
poris induratio. Emunctio fit p^o h^o q^o lac scz
ab vberib^o separaf. Et h^o fit in boie q^o per
man^o dei expressioez. i. p^o diuine virtutis
operationē mens ei^o ab vsu vetuste p^ostute
dinis abstrahit: Job. x. Nōne sic lac mul-
sisti me? Deinde lac coagulo strigif: et h^o fit
p^o hoc q^o penitens diuio timore se a peccat^e
cōtinet et restringit: et ad iusticie soliditatē
colligere se tendit. post hoc aut caseus re-
cens in quadā teneritudine format. Case-
us enī recens est aliquantulū solidus: ita
q^o nō defluit et est pinguis et adhuc aliquā-
tulum mollis: et h^o est q^o mens cōuersi pec-
catoris in cōstipatione pinguescētis cogi-
tationis astringit vt nequaquā iam p^o deli-
deria defluat: sed in vno amore se colligēs
ad solidā formationē surgat. Sic q^o est ali-
quantulū solida p^o amoris formationem.
pinguis p^o crescentē deuotionē: sed adhuc
mollis p^o lachrymarū de p^oteritis peccatis
cōpunctione. ¶ Itē adhuc mollis et pau-
da p^opter carnis ex vsu veteri cōtradictio-
nem. Postmodū autē caseus aquoso hu-
more consumpto induraf. Et hoc est q^o ti-
more excluso charitate solidatur: ita vt ni-
si gladio verbi dei nō aperiat. ¶ Et nota q^o
caseus qui exterius est durus: est mollior
q^o i^o interioris: q^o amicus dei licet sit exteri-
us durus vel sibi p^o carnis afflictioez: vel
alijs p^o iusticie cōreptionē: semp t^o interi^o
seruat mansuetudinis ac pietatis mollitiē
ac dulcorē. Vel licet exteri^o dura patiat^o: in-
terius tamen molli medulla diuine solatiōis

Liber nonus

et gratie impinguat: Job. r. Sicut caseum
me coagulasti.

Ca. LVIII

Desperitas te-
poralis est indicium pditiōis: et
ecōuerso aduersitas signū salu-
tis. Hā illi q̄ in h̄ mūdo in oib⁹ p̄sperant:
siles sunt infirmis desperatis volūtati sue
a medicis derelictis q̄b⁹ nihil qd̄ expectūt
denegat. vñ sicut Grego. dicit: Desperatis
relictis egris medici q̄cqd̄ p̄nt dari p̄cipi-
unt. Qui aut̄ ad salutē reduci p̄nt multa
dari p̄tradicūt. Sic pctōres q̄b⁹ hic p̄spe-
ra ad vota succedūt: de eterna salute despe-
rati sūt. Sed q̄ saluādi sūt aduersitatibus
coercent. An de⁹ mai⁹ bñficiū p̄fert homi-
nū qm̄ ipm̄ affligit q̄ qm̄ ipm̄ p̄sperari p̄mit-
tit. Aug⁹. Cū mala volūtas p̄tātē accipit
efficēdi qd̄ cupit de⁹ dādo irascit et n̄ dādo
miseret: Ps. lxx. Dimisit eos s̄m deside-
ria cordis eorū: ibūt in adinuentiōib⁹ suis.
Grego. Mactā dus vitul⁹ liber ad pascua
dimittit: seruā dus iugo p̄mit. Quia iniu-
stus ad efnā mortē currēs: effrenat⁹ volu-
ptatib⁹ vitī. Just⁹ vō a delectatiōe trāsito
se iocūditatis restringit.

Capitulum: LIX

Pulchritudo cor-
poralis vana existit: q̄ est sic pul-
chritudo pariet⁹. Hā pulchritudo
parietis ē ex exteriori pictura q̄ sublata ap-
paret lutū qd̄ erat interi⁹: Prouerh. vlt.
Fallax grā et vana ē pulchritudo. Item
pulchritudo vestitū quā qdā hom̄ es q̄rūt
vana est: q̄ nō ē pulchritudo: s̄ pulchritu-
do accōmodata. Sicut pulchritudo corni-
eule de q̄ dicit fabula: q̄ ornauit se pennis
diuersay antiū q̄b⁹ ablat⁹ sibi ab alijs ani-
bus apparuit nigredo carnis ei⁹. Multuz
erubesceret aliq̄s nobil⁹ supbus medicare
ab ignobilibus. Sic erubescere dz hō qm̄ a
vermib⁹ et auib⁹ mendicat pulchritudinē
exteriōrē: cui pulchritudo naturalis suffi-
cere debet sicut alijs creatur⁹ vt soli rose et
alijs. Suidō carthusiēsi. ait: Estes te or-
nant: pulchritudo eēt si tu eas ornare: iō
ornatū q̄rendo oñdis te esse turpē. decor q̄
cum veste induit cū veste deponit: vestis
puldubio est: nō vestitū. Verū. Fulgent
monūlib⁹: sordēt morib⁹.

Capitulum: LX

Dignitio peccato-
rum quorūdā assimilat diploidī.
de qua in Ps. cvliij. Inuuant sic
diploide cōfusione sua. Diplois quidez su-
cut dicit Grego. duplex vestimentū dicit:
Confusione ergo sicut diploide induti sūt
qui iuxta reatus sui meritū et tēporali et p-
petua animaduersione feriunt. Solos q̄p-
pe pena a supplicio liberat q̄s mutat. Hāz
quos presentia mala nō corrigūt ad sequē-
tia perducunt.

Ca. LXI

Ratione vti et
s̄m rationē viuere cōpetit ho-
mini ex p̄pzia forma: s̄z ex
anima rationali. Et ideo q̄ ra-
tione nō vitur et s̄m rationē nō viuūt: pro-
pzie nō ē homo: sic s̄m p̄hm: terra lignea
nō est terra: et lapidea nauis nō est nauis:
eo q̄ nō habet vsū et actū nauis qui est a
forma: licet habeat figurā p̄pter materiaz
figurabilitē in qua est. Sic quodāmodo est
de hoīe. Verū. Quid bestial⁹? hoīe ratio-
nem habente et ratione non vtente: Unde
Ps. in. i. Metaph. dicit: q̄ animalis om-
nia mentōris et imaginatiōibus viuunt.
Hominū vero genus arte et rationibus vi-
uit: Ps. xlviij. Homo cum in honore esset
nō intellexit: cōparatus est iumentis insipi-
entibus: et similis factus est illis.

Capitulum: LXII

Recidiuantes in
peccata similes sunt sotularib⁹
vel pellicijs veterib⁹ qui suturas
tenere nequeunt: et ideo in lutū proijciun-
tur. Sic recidiuātes nō retinent gratiā vel
charitatem: et ideo in lutū inferni proijci-
entur: Ps. rviij. Et lutū platearū deobo-
eos: s̄z de libro vite. Item siles sunt recidi-
uātes pauidis et aridis militib⁹ victis sin-
copi: qui soli timore cedunt et fugiūt de pre-
lio. Scene. Plura nos terrent q̄ p̄mante
et plus opinione q̄ re laboram⁹. Item s̄
miles sunt infirmis recidiuantib⁹ in egrit-
udinem qui debiliores sūt q̄ ante. Et sic
quanto frequentius cadunt: tanto plus le-
duntur et difficilius resurgunt: Luc. xi.
Sunt nouissima hominis illi⁹ peiora p̄io-
ribus.

Capitulum: LXIII

Ressurrectiones

Humanorum corporum virtute christi fieri posse tam artis quam nature exempla plura dant. Nam si artifex de cernitur arborum vel herbarum vitrum purum facit: et fractum virum liquefacit et reformat: et de metallo imaginem hominis facit et de terra ferrum. Quid mirum si summus artifex hoc faciat de corporibus hominum? Philipp. iij. Saluatorem expectamus dominum nostrum Iesum: qui reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. Item de pulvere fenicis que sola avis est etiam alia avis facit natura: et ad rugitum leonis suscitatur leuculi. Quare ergo non poterunt suscitari homines de pulveribus suis ad vocem filii dei? Job. v. Mortui audient vocem filii dei: et qui audierint vivent. Item si femina que prius moriuntur et putrescunt virtute nature postea vivificantur: multo fortius virtute omnipotentis dei mortui reviviscunt. i. Corinth. xv. Insipientes quod tu feminas non vivificantur nisi prius moriatur. **Ca. LXIII**

Atisfactio penitentia

debet esse secundum mensuram culpe. Qui ad magnam mensuram acquirit: ad magnam oportet quod reddat. Deuter. xxv. Pro mensura peccati erit et plagarum modus. Matth. ij. Facite fructus delictorum penitentia. Glossa. Nam debet esse par fructus boni operis eius qui multum et illius qui parum peccavit. Et ubi abundavit delictum: abundet et gratia et operatio bona. Item sicut tuscorum proverbium dicit a totale guaina totale cullelo. Debet enim esse gladius secundum mensuram vagine. Et sic affectio penitentia secundum mensuram culpe et plus bibit de vino delectationis: plus oportet eum solvere symbolum pene: Apocal. xvij. Quantum glorificavit se et in delictis suis: tantum date illi tormenta et lucrum.

Capitulum: LXV

Insuum caute

custodia necessaria est ad cordis custodiam: sicut clausura ostii ad custodiam domus. Thesaurus enim non est securus ubi sunt omnia ostia aperta. Sic non

est thesaurus cordis securus ubi sensus exterioriores sunt patuli vel incauti: sed os ad loquendum: oculi ad videndum: et sic de alijs. Unde sicut diligenter homo ostium et arcam bandis et clavis ferreis munita: ita debet multo diligentius sensuum suorum custodiam puritate interiorum servare quam est thesaurus cordis. Item si claudis ostium et fenestras contra ventum et pluviam: quare non magis contra tribulationes et tentationes? Dominus enim vult ianuas esse clausas. Unde ad discipulos ianuis clausis intravit. Diabolus autem e converso vult eas tenere apertas: Ecce. xliij. Porta hec clausa erit. Quia Ioseph erat clausus: dominus erat cum eo: Gen. xxxij. Item quoniam sit in civitate aliquis tumultus in aliquo vico: Burg. sapientes claudunt ostia sua et fenestras suas: sed stulti exiit et resiliunt in medium et redeunt frequenter vulnerati. Sic et sapiens contra opprobria: litigationes et tribulationes claudit ostia oris sui vel aurium suum: Ps. xxxvlij. Ego inquit tacui surdus non audiebam: et sicut murus non aperiens os suum. Item cupidus diligenter circum doli vini sui et caudit vendit et obturat ne vinum effluat. Sic et tu sensus tuos ne gratia et auxilium dei effundas. Felix qui dicitur potest: ostium meum clausum est: et pueri mei. i. cogitationes et affectiones meum sunt in cubili. i. in secreto conscientie.

Capitulum: LXVI

Criptura sacra

assimilatur speculo. An Grego. dicit: Scriptura sacra metis oculis quasi quoddam speculum opponit: ut iterum nostra facies in ipsa videatur. Ibi enim fedas: ibi pulchra nostra conspiciamus: ibi sentimus quantum proficimus: ibi a profectu longe distamus. Item sacre scripture sermo assimilatur illi panem quem dominus prebuit populo in deserto. de quo dicitur Sap. xvj. Panem de celo prestitisti eis sine labore: omne delectamentum in se habentem: et omnis saporis suavitate. Panis namque ille omne in se delectamentum et saporis suavitatem habuit: quia scilicet in ore spiritualis iuxta voluntatem edentium saporis dedit: quia divinus sermo et omnium gratiarum et a semetipso non discrepans qualiter audientium descendit: quem dum electus quisque utiliter iuxta modum suum intelligit: quasi acceptus

nit. Sed notandū q̄ in ip̄a aque inuestiga-
tione lucerna accēsa extinguit: q̄ in cōtem-
platione diuine sapiētie vel in ip̄a pfundita-
tate scripture humani ingenij claritas ob-
umbatur: ita vt mens nihil quasi se scire
credat q̄ valde se forte prius scientē repu-
tabat. Sed lucerna extincta aqua dinosci-
tur: q̄ hūilitate mēti ⁊ inficiā se reputanti
sapiētia celestis infundit. **¶** Quinto in-
uestigāda est cū affectiōis audilitate. Dicit
enī idē Palladi⁹: q̄ si in eo loco focū fece-
ris ⁊ terra vaporata hūmidū fumū nebu-
losūq; ructauerit: aquas ibi esse cogno-
scis. Sic in inuestigatione scripture necess-
sarius est focus. i. feruens ardor discendi.
Damascē. Si fuerim⁹ affectuose discētes:
erimus ⁊ multa scientes. Sed notandū q̄
ab hoc igne cōfurgit fumus hūmid⁹ ⁊ ne-
bulosus. i. inq̄sistio q̄ est nebulosa. i. obseu-
ra in dubitādo: sed hūmida. i. facilis in su-
sciπiendo: sicut id qd est hūmidū vel mol-
le impressiones facilliter recipit. **¶** Itē ē fu-
mosa. i. subtilis est in inuestigādo: ⁊ est fer-
uida in addiscēdo. **¶** Sexto quoq; mani-
festatur aqua salutari sciētie. i. sacre sc̄ptu-
re intelligentia ex doctrine cōmunicabili-
tate. Hāc vt idē sepe dicit⁹ auctor testatur:
Vellus lane aque positū vel cōp̄tū si tan-
tum hūmore colligit vt alia die fundat ex-
pressum: copias aque ibi esse testabilē. Sic
q̄ docendo aqua sapiētie copiose alijs fun-
dit: signū ē q̄ copiose hausit. **¶** Hs. Si
gnū sapiētis est posse docere. Cū ex p̄ssione
aque. i. ex ip̄a cōmunicatiōe doctrine reue-
latur plerūq; doctor aqua. i. intelligentia
celestis sapientie. **¶** Ca. LXVII

Similis deo fit

¶ Homo tripliciter. Hāc fm̄ artem
similitudo alicui⁹ rei in aliquā
materiā inducitur. **¶** Vno modo p̄ subtra-
ctionem: sicut in sculptura: ⁊ sic anima ef-
ficatur similis deo p̄ ablationē culpe vel p̄
subtractionē cōceptus materialis substan-
tie. Est enī de⁹ actus purus ⁊ imaterialis.
ij. Reg. vij. Sculptit cherub leones ⁊ pal-
mas ⁊ similitudine hōis stantis. **¶** Secūdo
p̄ appositionē: sicut in pictura: vbi apponit⁹
tur lineamēta ⁊ colores. Et sic anima efficit⁹
deo similis p̄ appositionē gr̄e ⁊ virtutum:
Eccī. xxxv. ij. Cor suū dabit in similitudi-
nem picture. **¶** Tertio p̄ impressiones siue

adhesionē: sicut in figura stigilli q̄ inbe-
ret cere. Et sic anima efficitur similis deo p̄ in-
bessionem gr̄ie: Eccī. xlv. Similē illuz fecit
in gloria sanctorū. ⁊. j. Job. iij. Scim⁹ quo-
niā cū apparuerit: similes ei erimus.

Capitulum: LXVIII

Simplicitas in-

¶ nocentie nō cōuenit cū subtilita-
te malicie. Hñ phibet⁹ Leui. xlv.
Vellus q̄ ex duob⁹ terra est nō indueris.
Hāc in vestimēto ex duob⁹ cōterto sc̄z lana
⁊ lino interdicit⁹ cōiunctio simplicitatis in-
nocētie que significat⁹ p̄ lanā: ⁊ subtilitas
malicie q̄ significat⁹ p̄ linū. **¶** Itēz simplici-
tas iustoz assumit⁹ lampadi. Habet enim
vitru purū in carnis honestate: papyrū al-
bum in mētis puritate. oleū pingue in ope-
ris pietate: ardet dilectione: lucet discreti-
one: sed aliq̄ cōtemnit⁹ ex humilli ostensio-
ne: Job. xij. Lampas cōtēpta apud cogita-
tiones diuitū. Hrego. Sepe p̄tingit vt ele-
ctus qui ad eternā felicitatē ducit⁹ cōtinua
hic aduersitate deprimat⁹: nō hunc rerum
abundantia fulciat: nō dignitatum gloria
honorabilē ostendat: nulla ei obsequentiā
frequentia suppetat: nulla hunc humanis
oculis vestitū pompa cōpouat: a cunctis deo
despicibilis cernit⁹: ⁊ hui⁹ mūdi gr̄a indi-
gnus estimat. Sed tñ ante occulti iudicis
oculos virtutib⁹ emicat: vite merit⁹ coru-
scat: honorari metuit: despicit non refugit.
Corpus cōtinētia afficit: sola in anio dele-
ctatione pinguescit: mentē semp ad patien-
tiā preparat. Et elect⁹ p̄ iusticia de p̄ceptis
cōtumelijs exultat: afficit⁹ in corde cōparti-
tur: de bonoz p̄speritatib⁹ q̄si prijs letat⁹:
sacri verbi pabulū mēte sollicit⁹ ruminat.
Et inq̄sist⁹ quodlibet eloquij duplicif igno-
rat. Hñ itaq; iusti simplicitas ⁊ lampas cē-
dēt ⁊ cōtempra. Lampas q; interi⁹ lucet: in-
tus ardet flāma charitat⁹: foris nulla gl̄ia
resplendet decoris. lucet q̄ ⁊ despicitur: q;̄
flagrās virtutib⁹ abiect⁹ estimat.

Capitulum: LXIX

¶ Sollicitudo et
¶ actio seclī assiat mole farinā
molenti. Hāc mola i gyro du-
cit ⁊ farina p̄fert. Anaqueq; igit munda
actio est mola. Quia dū mltas curas cor-
ligit: hūanas mētes q̄si p̄ gyrū vertit atq;

Superbia secu-

laris potētie assilā turri babel, de q̄ habet̄ Gen. xi. Et h̄ p̄mo rō-
ne cause: sc̄z p̄ter quā fuit edificata: q̄ sc̄z
fuit triplex. **P̄mo** fuit timor diluuij. **Ti-**
mebāt enī hoies ne itez diluuium fieret: r̄
lō se p̄tra ip̄m p̄munire voluerūt edifican-
do excelsissimā turrim quā aq̄ diluuij non
posset operire. In q̄ signat̄ q̄ sup̄bi r̄ potē-
tes sp̄ sunt ī timore: ne a sua altitudine de-
ijciant̄. **Uñ** conant̄ se p̄munire oñ dēdo ty-
rānice alijs altitudinē sue potētie ad h̄ vt
sp̄ plus timeant̄ r̄ maiores reputent̄. **Se-**
cūda cā fuit p̄ cupiditate dñādi. **Doc** ei
factū est ab hoib⁹ de consilio **Herod** q̄ vo-
lebat dñari eis. In q̄ significatur ambitio
mūdanoꝝ p̄ter quā vn⁹ appetit alteri do-
minari: s̄ sicut d̄ **Eccl̄s. viij. interdūz dñaf**
hō homi in malū suū. Tertia cā fuit p̄ ce-
lebratōe nois. vñ dixerūt: **Uēte faciam⁹**
nobis ciuitatē r̄ turrim: cui⁹ culmē pertin-
gat ad celū: r̄ celebrem⁹ nomē n̄m ante q̄z
diuidamur in vnuerlas terras. Ubi attē-
de q̄duplex studij tyrānoꝝ r̄ superboꝝ.
P̄rimū ē ad cōmōditates corpales ba-
bendū: p̄ter qd̄ isti cogitauerūt ciuitates
facere: vt. s̄. cōmōdi⁹ vn̄ erēt. **Secūm** ē ad
se fortificādū: p̄ter qd̄ cogitauerūt turrim
maximā edificare. s̄. ad fortitudinē. **Uñ** dī-
cit **Ioseph⁹**: q̄ tanta fuit grossitudo ei⁹: vt
aspiciētib⁹ de p̄e longitudo videret̄ mi-
nor. **Tertiū** ē ad se exaltādū. vñ cogita-
uerūt celū attingere: imitātes. s̄. illū q̄ dī-
xit **Esa. xliij. In celū ascēdā r̄ sup̄ astra ce-**
li exaltabo solij meū. Quartū studiū ē
ad nomē suū dilatatādū. Et sic cogitauerūt
isti nomē suū celebrare: siue apud p̄ntes h̄
magnitudie r̄ pulchritudie opis: siue apd̄
posteror de opis firmitate et p̄petuitate:
Ps̄. lviij. Vocauerūt noia sua ī tris suis.
Secūdo sup̄bia potētū assilā illi turri rō-
ne materie: q̄ habuerūt lateres coctos p̄
saris: bitumē r̄ cemetō. Sic aut̄ ī cemetō
qd̄ fit ex calce vna intelligit̄ vnitas chari-
tatis: ī saro hō boni opis firmitas. Sic ī
bitumie accipit̄ vnitas r̄ colligatio ipeita-
tis: q̄ eoz seq̄ces p̄federant̄: q̄ loco sari. i.
vere p̄stātie h̄nt laterē coctū p̄tinactis mali-
cie. **Tertio** rōne patrie siue terre vbi fuit
edificata: q̄z ī fra Sennaar. **Uñ** d̄ **Gen.**
xi. q̄ cū p̄fiscerent̄ de oriente: inuenerūt

campū in terra sennaar r̄ habitauerunt in
eo: r̄ ibi postea edificauerūt. **Ubi** nota p̄-
mo sup̄bie originē in eo q̄ isti edificatores
turris p̄fecti sunt de oriente: p̄ quē signat̄
claritas originis. i. nobilitas natalū ex q̄
frequēter nascit̄ r̄ puenit ambitio dñan-
di. **Uel** p̄ orientē intellige xpm̄. de quo d̄
Zach. vi. Ecce vir oriens nomē ei⁹: a cui⁹
claritate r̄ humilitatē exemplo sup̄bi r̄ am-
bitiosi discedūt r̄ inueniūt campū: sc̄z lati-
tudinē r̄ licentiā voluptatis corpis: q̄ lata
via est p̄ditiois. Uñ d̄ eē in terra sennaar:
id est fetoris. **Quia. s̄. libertas voluptatis**
est cā p̄ditiois aīe r̄ fetoris infamie. Uel
turris sup̄bie edificat̄ ī cāpo sennaar. i. fe-
toris. Quia licz sup̄bia floreat r̄ oleat mū-
do: tñ deo maxie fetet. **Uñ** sup̄bi assilant̄
ardeis q̄ alta scandūt r̄ fetidi sūt. **Quar-**
to rōne pene: q̄z punita fuit hec sup̄bia p̄-
na diuisiōis r̄ p̄fisiōis linguaz: r̄ hec diu-
sio linguaz est dissensio sup̄boꝝ: **Prouer.**
xxij. In sup̄bos sp̄ sunt iurgia. vbi ei sup̄-
bia ibi r̄ p̄umelia. T̄c̄ p̄ linguaz cōfus-
ionē vocatū est nomē illi⁹ babel: q̄z ibi cō-
fusum est labiū vnuerse terre. In mal̄ enī
est p̄fusio affectionū. **Tot** enim linguis lo-
quunt̄ mali: q̄t estuat̄ desiderijs. Et hñ lū-
gatur turri babel: q̄ sup̄bia sequit̄ p̄fusio:
Prouer. xxij. Sup̄bū sequit̄ hūilitas: et
humilē spū suscipiet gl̄ia. T̄c̄ sup̄bus hō
difficulter corrigit̄. **Libus** enī in q̄ nimis
est de sale q̄si p̄ditus est: sed nō ille in q̄ pa-
rū est: q̄z p̄t apponi. **Facili⁹** enim sal cibo
apponit̄ q̄z subtrahit̄. Sic homo sup̄bus
qui nimis habet de sensu p̄p̄o difficulter
obedit alteri: r̄ ideo nō ē flexibilis ad obe-
dientiam. **Sed** humilis eōuerso est: q̄z hu-
milis vacuus a sensu suo recipit alienū: q̄z
videns sensuz suū nō sibi sufficere: alieno
sensui acquiescit. **T̄c̄** sup̄bus prelat⁹ si-
milis est oui cui pastor imponit nolam ad
collū: que q̄tumcūq̄ sit misera: omnes tñ
quasi dñā p̄cedere satagit. Sic homo q̄tū-
cūq̄z imbecillis fuerit: si fiat prelat⁹: oēs
tñ p̄cedere se credit: r̄ se existimat omnib⁹
meliorē. cōtra qd̄ d̄ **Eccl̄. xxij. Rectorem**
te posuerunt: noli extrolli r̄. T̄c̄ sup̄bus
siliis est illi qui vult altā domuz facere sine
fundamento. **Itā** vult eleuari ad gradum
dignitat⁹ sine base humilitatis: r̄ iō certus
p̄t esse de ruina: **Prou. xvij. Qui** altā fa-
cit domū suā querit ruinā. **T̄c̄** Item super-

Liber nonus

bus est quasi lucerna que de nocte lucet et in die
vix apparet. Et sicut ligna putrida et quaedam
vermes de nocte lucet: sed de die non. Sic su-
perbi non lucet in tenebris huius mundi: sed in
die iudicii quasi sol iusticie apparebit quales
sunt apparebunt: quia tunc videbuntur in colore. p
prio: Proverbia. xxviii. Lucerna impiorum extin-
guetur. i. extincta monstrabit. **Ca. LXXIII**

Facere dolorem

et indignationem conceptam aliquam non
est bonum. Nam sic dicit Gregorius. Cul-
nera clama plus cruciat: quia cum putredo que
intus feruet egressa: ad salutem dolor aperit.
Sic plerumque nimis taciturni dum nonnulla in-
iusta patiuntur: eo in amariorum dolore pade-
unt: quo ea que sustinent non loquuntur. Nam si il-
las molestias cor tranquille diceret a consci-
entia dolor emanaret. **Item** tacere et loqui
debet homo pro parte. Cuius exemplum apparet in
ostium. Ostium nanque aperit et claudit. Et
psalmus. cxi. ori suo ostium petri dicens: Po-
ne domine custodiam ori meo: et ostium circumstan-
tie labii mei. Ex quo apte docuit quod et per
disciplinam lingua retineri debeat: et ex congrui-
tate laxari quatenus os discretum et congruo tem-
poris aperiat: et sursum taciturnitas claudat.
Item que ori suo silentium et locutionis discretio-
nem non apponit est sicut civitas sine muro.
Proverbia. xxv. Sicut verbum patris absque mu-
rorum ambitu: ita vir qui in loquendo potest non
cohibere spiritum suum. Glossa. Si murum silentii
non habet: partem inimicorum laculis civitas me-
tis. et dum per verba extra semetipsum projicit:
aperta se adversario ostendit. In periculo
autem est civitas cuius porta semper est tempore guer-
re et in terra inimicorum sita. Tales sunt illi
apud quos nullum est silentium: nullum secretum: ni-
hil celare vel abscondere sciunt: quicquid audi-
unt vel vident in publicum referunt. Contra
quos dicit Proverbia. xxv. Que viderint oculi
tui ne perferas: in iurgio cito ne preumpas:
ne forte emendare non possis cum dehonesta-
veris amicum tuum. **Item** ille est sic molen-
dinum sine exclusa: que ab unda verbis malis
sicut aqua ad molendinum. Et sicut molen-
dino submittitur exclusa que fluxum aque reti-
net: que amoris foris currit que ante. Sic amo-
ta censura silentii maioris impetu loquitur que
prius: Proverbia. xvii. Qui dimittit aquam
caput est iurgiorum. Aqua dimittit que se a flu-
yu verborum non restringit: que est causa iurgio-

rum et discordie. **Ecclesiasticus. xxv. Me des aquae tue
erit nisi modicum. Item** est sicut navis sine
gubernaculo: que vadit non que vult: sed que ven-
tus ducit. **Item** navis in aqua cito submergi-
tur nisi obstruat. Sic homo que os suum non re-
stringit a verbis superfluis cito in periculum cadit:
Proverbia. xxv. Os lubricum operatur ruinam.
Item est sicut equus sine freno: que se ipse
git ubi non vult dominus eius. Ita homo non guber-
nans linguam ad ruinam tendit: **Ecclesiasticus. v. Lin-
gua imprudentis subversio ipsius est. Item** si
cui ad portam domus vel castrorum custodia
apponenda est: quod huiusmodi portam de facili
habet castrum. Sic ad portam oris custodia est
apponenda: **Psalmus. cxi. Posui orium meo custo-
diam: Proverbia. xxj. Qui custodit os suum custo-
dit animam suam: quia mors et vita in manibus lingue.
Item dicitur. xvii. Item est sic vas sine operculo
quod immundum est et cito refrigerat. Sic homo que
non custodit linguam suam immundus est: **Item**
xix. Vas que non habuerit operculum et liga-
tura: desuper immundum erit. **Ca. LXXIII****

Levitas vel

peccantium infirmitas huiusmodi quaedam
pneusticatio est. i. spiritualis motus vel
salutis future significationes ad modum in-
firmitatis corporalis. Sunt enim nonne modi
signorum sanitatis vel moris futurarum infirmi-
tatis significantium: quos Hippocrates in pneusticis
commemoravit: et de quibus in eodem libro pra-
ctico: ad quos medicorum oportet attendere:
tam corporalem quam suo modo etiam spiritua-
lem. **Primum** itaque signum est fortitudo in-
firmitatis morbum facile tolerantis: et hoc est signum
bonum. Contrarium autem signum est debili-
tas suum morbum pati nequeuntis. Spiritu-
aliter autem infirmas que tentat: motus autem que
desperat. Licet igitur quis peccet: si tamen a deo
fortis remanet ut a bono opere si cesset: signum
est boni talis fortitudo infirmi. Si autem a deo fu-
erit egrum animus debilis ut cesset ab effectu bo-
ne operationis: signum est moris. i. future damnationis.
Secundum signum bonum est levitas infir-
mi facile se moventis. Contrarium autem est gra-
vitas infirmi inertem motum habentis. Cuius est
homo interior aliquam tentationem afficit: et adeo le-
vis est ut faciliter convertatur: et reparari de salu-
tis spes indicat. Si vero tanta est gravitas
infirmi ut obstinetur a peccato nequeat converteri:
signum finis est mali. **Tertium** est effigies
medicorum que est sibi sano similis. Contrarium

tribulari hoïem: sed quosq; sit purgat⁹ et p/ batus: sicut pater familias nō dimittit bla/ dū in cāpo et vinū in vinea quosq; purridū/ sit: sed quosq; sit maturū. Et furnari⁹ nō di/ mittit panē in furno quosq; scz cōburat: sed/ quosq; decoquat. Sic de⁹ in tentatiōe vlt tri/ bulatiōe hoïem nō oīno derelinq̄t: sed do/ nec ip̄e purget vel p̄bet. ij. Pe. ij. Nonit/ dñs pios de tentatiōe eripe. **I**te tētatio/ nes vehemētes fatigāt et debitat aīam rō/ nālē: sicut imbzres pluviales aī vīndemiā/ debilitāt ifirmāt et imbecille reddūt vīde/ miatū mustū. **E**nī h fatigatio repellēda est/ ab aīa: sic debilitas hmoi remouet a mu/ sto. Dicit ei illi. de vindemijs: q; si pluviali/ b⁹ imbrib⁹ mult⁹ supueniētib⁹ vne i vinea/ ad huc existētes: vlt p⁹ vīndemiā ampli⁹ q̄/ oportet madefiant ex necessitate ip̄as cal/ cabim⁹. Et si vīndemiāt mustū ibecilli⁹ eē/ didicer⁹: qd̄ qd̄e docebit te gust⁹: qñ vinū i/ dolijs mitit p⁹ p̄mā ebullitionem p̄festim/ trāsfundat i alta dolla. Manet ei in fūdo/ osse limosū p̄t̄ q̄uedinē: et addat vinū ali/ ud ad decē. i. metretas cotule tres. Quidā/ aut mel⁹ facītes vinū coquūt quosq; vige/ sima ps ei⁹ p̄sumat imittētes gipsi centes/ mā. **P**aulatim x̄o coulq; ad ignē dimi/ tūt vinū quosq; q̄nta eius p̄sumatur: et eo/ postea vtunt. **H**abes q̄ multiplex remedi/ um h debilitatū vinū. i. h lassatū vel repe/ factū ex tentatiōib⁹ animū. **P**riō p̄ trās/ uasationē. i. occupationē: qz varietas ope/ ris tedū tollit. **S**ecdo p̄ decoctionē. i. sci/ entie meditationē: q̄ infāmā i nob̄ ignis/ amoris: **P**s. xxxvij. In medi. mea exarde/ scit ignis. **I**te p̄ gipsi imissionē. i. p̄ sacre/ doctrine studiū: qz sic mediante gipso scri/ ptura imp̄mitur tabule: sic mediāte studio/ sc̄pture doctrina imp̄mit aīe. **I**te p̄ vīni/ cōsūptionē. **N**ā ignis cuius cordis adbe/ rere dz: est cōsideratio passiōis xp̄i. **I**bi enī/ ignis diuini amor⁹ maxie exarsit: et iō rept/ da corda et frigida maxie calefacit: **P**s. xli. **I**gnis a facie ei⁹ exarsit. Et hic ignis/ oēm accidīā p̄sumit: et aīe nouas vires ad/ dit. **I**te tētatiōis languoz repellit: sic lan/ guoz perficit. **D**icūt enī sapiētes de agricul/ tura peritiz q; si p̄sic⁹ lāguere incipiat van/ gandus ē et indē stercozā dñs. Et dic̄ **P**al/ la. q; stercozificatio ei⁹ melior ē ex fecib⁹ vi/ ni: qz talis stercozificatio valet etiaz h p̄mi/ nas. **A**lij etiā dicūt q; melior ē stercozica/

tio si irriget cū aqua decoctiōis fabarum. **S**ilr si hō languere incipiat ex tentatiōe lu/ xurie: oportet q; vangel. i. aliq; laborioso/ ope: vlt obedientie onere exerceat. **Q**el q̄si/ vanga frā scindēs: est p̄nā carnē affligēs: p̄/ quā languoz tētatiōis luxurie optime re/ pellit a carne. **S**i aut languet ex tentatiōe/ supbie tūc dz stercozicari. **H**ō aut supbus/ tūc stercozicaf qñ ei su⁹ defectus et villtas/ ad memoriā reuocat. **A**d h etiaz valet aq̄/ decoctiōis fabaz. **Q**uid ei sūt fabe nisi ho/ nores et dignitates mūdane: q̄ vnto sup/ bie iplent mētē sic fabe ventre. **H**iste fabe/ aq̄ decoquunt: qz. i. in dignitatib⁹ et hono/ rib⁹ positi multiplici tribulatiōe replent. **E**nī irrigatio hul⁹ aq̄. i. cōsideratio tribula/ tionis et inq̄tudinis dignitat⁹ et p̄rāt mū/ dane expellit languozē p̄sici. i. ambitionez/ et appetitū dominij: h si anim⁹ languet et tē/ tatione auaricie stercozicet sūt fecib⁹ vīni. **Q**uid enī sūt feces vīni nisi impuritates et/ villitates mūdi: q̄s dñi anim⁹ p̄udent artē/ dit ea q̄ mūdi sūt velut stercoza cōtemnit: **S**m illud **P**hillip. ij. **O**īa detrimētū feci et/ arbitror vt stercoza. **C**a. LXXV

Temp⁹ presens
cessum est hoi ad merēdū: h in/ futuro erit tps dñi ad iudicādū. **I**lle enī q̄ lūdit ad decios facit auantagiū/ cōpari suo qñ dat ei decios vt iactet sic vo/ luerit. **S**ic facit deus pctōz qñ q̄si decios/ dat ei tps ad hū opandū: modo decios ha/ bem⁹. i. tps. **S**en. **T**emp⁹ tantū n̄m est: h/ post mortē nō est n̄m: h tūc accipiet vlt ha/ bebūt decios ip̄e scz chāt. et iactabit con/ tra nos decios tre. i. vocabit aduersū nos/ temp⁹: **P**s. lxxvij. **C**um accepero temp⁹:/ ego iusticias iudicabo. **C**a. LXXVI

Amor domini
stabilis mētē: sic lapides suppo/ siti asserib⁹ siue tegul sup tecta/ custodiūt eas ne a vento moueant. **S**ic ti/ mor dñi vt dz: **E**cci. xxx. sup oīa se supponit/ Et sic anchora tenet nauez ne mergat: ita/ timor tenet cor stabile ne periclitet: **H**eg. **A**nchora mētē ē pond⁹ timor. **I**tem ti/ mor introducit amorē: vt **A**ug⁹. dicit: sic/ seta introducit filū. **E**t sic intelligit de ti/ more serulli. **S**eta nā q; sic filuz inducit vt/ ip̄z p̄cedat: sed cū ip̄o nō p̄maneat. **S**ic ti/

Liber nonus

mor feruillis charitatis amore puenit: sed amore pficiente discedit. j. Job. liij. Perfecta charitas foras mittit timorem.

Capitulum: LXXVII

Tribulatio pro

bat animū: sicut pomū vel malū impissum de pbare mustū. Nā sicut dicit in libro de vindemijs: Illū q̄ volunt pbare mustū: an puruz sit vel aq̄ mixtum, malū aliq̄ mittūt in vas: mell^o vero est puruz, aliq̄ autē locustam: aliq̄ cicadā: et si supnatant purū est vinū: si merguntur mixtū ē aqua. Sicut anim^o si sit ver^o vl' fict^o pbatur ex incurū vel illatiōe alicuius rei aduerse vel otumeliose: q̄ tunc supnatate probat q̄ sine ira tolerat. Tunc vero submergit q̄ cor p̄ irā ingredit. Greg. Qualls quisq̄ apud se lateat: illata cōtumelia pbat. Item tribulatio pbat animuz: sic p̄ contritiōe pbat fortitudo sinapis: et p̄ feruore fornicis vir^o vastis. Nō enī ē magnū si lucerna nō extinguit: vbi nō ē venus vel pluua: sed magnū est lucere cū venio tentatiōis et ardere in aq̄ tribulationis. Sap. vij. Inextinguibile est lumen illius: Cant. vij. Aque multe nō poterāt extinguere charitatē. Item tribulatio quāto amarior: tanto maiorē solationez meref. Nā quāto amariore sunt herbe medici: nerant plus ponef de cucaro vl' de melle vt infirm^o potione absobeat. Sic est de cōsolatiōe et tribulatiōe: ps. xliij. Secūm multitudinē dolorū in corde meo: cōsolationes tue letificauerūt aiām meā. Item tribulatio ad bonū cōpellit et etiam festinare facit. Nā q̄ aliquis pastor vel alius p̄curator suū vel ouē ducit ad pascua vel ad forum: et nō vult eū sequi ligat fune vl' virga pentit: et ita inuitum ducit. Sic dñs ligat nos infirmitatib^o et alijs defectibus: q̄ aliter eū nolū sequi. An. de. Dece. xj. In funiculis adē trabam eos in vinculis charitatis. Item pastores pecora sua sequentibus hostib^o ad loca munita fugere cōpellunt. Sic nos de tribulationib^o et infirmitatibus ad celestē patriā intrare cōpellunt. Lu. xv. Cōpelle intrare. Hlofa: Qui aduersitatib^o fracti ad amorē dei redeūt cōpellunt intrare. Item sicut hō percutit equū vel asinū suū vt ad vīā redeat vel vt citius vadat: sic de^o virget nos tribulatio

nibus: Esa. lxxvj. Dñe in angustia redieserūt te: ps. lxxvij. Imple facies eorū ignominia: et q̄rēt nomē tuū dñe. Et idē: Multiplicate sunt infirmitates eorū: postea accelerauerūt. Item tribulatio sc̄m hoiez probat. Nā ferrū caliduz debet malleari: nō frigidū. Sic sancti amore dei successi debent tribulatiōib^o pbari. Sicut enī ferrū calidum dū tendit dilatur: sed frigiduz frangitur. Sic boni ex tribulationib^o cresunt: mali vero deficiūt. Item port^o luteus vacuus ad ignē crepat et magnū sonitū reddit: sed plen^o non. Ita hō a grā vacuus p̄ impatientiam crepat i tribulatiōe: Eccl. xxvj. Cafa sigilli pbat fornax: et homies iustos tentatio tribulatiōis. Item tribulatiō p̄mittit deus sc̄os suos et q̄nc̄ nō cito liberat eos a penis p̄sentib^o: sicut pater nō liberat filiū suū a māu medici cirurgici vel magistri: licet videat eū affligi: q̄ selet sibi prodesse in futurū. Sic de^o suos nō liberat a tormētis. Non enim liberavit Petrū a cruce: vel Paulū ab ense: Hebre. xj. Alij autē distenti sunt et. Et postea sequitur: vt meliorē inuenirent resurrectionem. Item p̄ filiū ab sc̄ibus in tozmeamēto nō liberat: etiā si videat eū graues nec sustinere: vt laudez patiendo acq̄rat. Sed si videat eū in periculo non possit sustinere q̄n ip̄m adiuuaret. Sicut etiā deos amicos suos sustinet affligi in p̄nti: vt laudē et gloriam celestis patrie acq̄rant. Sed si in periculo aie eos videat: eos liberat. Ideo deus Job exposuit periculo corporis rē. Sed dixit diabolo: verum tñ aiām illius serua: ps. ix. Adiutor in oportunitatib^o in tribulatione. Tunc enī oportū est cū agit de periculo ante. Item tribulatio iustos purgat. Mulier enim bonos pannos sepe lauat: sed viles et veteres putrescere p̄mittit. Sic de^o iustos flagellat in p̄nti: s̄ p̄ccatores putrescere p̄mittit in penis: Apls ad Heb. xij. Flagellat oēm filiuq̄ recl̄pit. Item tribulatio est cyphus et calyx dñi vnde potat amicos suos. Vt sicut nō irasceret hō si rex faceret eū sedere iuxta se vt de cypho suo potaret. Sic etiā nō debet irasci de tribulatiōe: Matth. xx. Calicē q̄ dem meū bibetis. Item tribulatio et pena vtilior est in vita ista q̄ in alia. Nā tā diu est moneta vtilis ad lucrandū q̄ diu est in cursu. modo moneta tribulatiōis et penitē

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

De artificio

Hic est in cursu: qz vna denariata in isto se-
culo: valer ceteru in alio seculo. An dicitur Ezechiel.
iij. Die p'ano dedi tibi. **Ca. LXXVIII**

Vana gloria si-

Vanitas est molendino ad ventu quod sine
vento non movetur. et sic camelus qui
ex vento pascit et vivit. **Dece. xij. Ephraim**
pascit ventu. **Et** est etiam sic navis que sine ven-
to non currit. An merito dicitur Job. xvij. Tol-
let eum ventus vires. Et nota quod vana gloria ci-
gania est et semetis mala quam diabolus semi-
nat in agro cordis in fruges bonorum operum
ut destruantur. Et sic ex vno grano mali semi-
nis nascuntur multa: sic ex ipsa vana gloria na-
scuntur multa vitia. An sicut Gregorius. Inanis
gloria generat septem filias. Quarum prima est in-
obedientia: quod vana gloria in nullo vult vide-
ri inferior: quod fieret si faceret mandatum. **Se-**
cunda est pretio: quod vult vincere cum clamore et
per apparere. **Tertia** est iactantia que quis
enarrat bona sua ut laudabilis appareat.

Quarta est hypocrisis que gerit hominum ex ex-
terioribus apparere. **Quinta** est pertinacia: que
factu suu malum vel dictu defendit ne errat
se videat. **Sexta** est discordia: que in officio di-
ctu assumit. **Septima** propter vanam gloriam
est novitatu presumptio: que quod nova vel dictu
vel inuenit ut laudet. **Ca. LXXIX**

Verba dei assi-

Verba dei sagittis: quod sicut Gregorius.
Ego quod duri ferunt male vinetium
corda transigunt. An redemptio nostra de his
sagittis. **Ps. lxxij. Sagitte tue acute:**
populi sub te cadent. **Verba** dei assimilata
gladio: quod penetrat cor: sic gladius penetrat
corpore: **Aplos ad Hebr. iij. Quis** est sermo dei
et efficax: et penetrabilior omni gladio accipi-
ti. Et nota quod eandem vim habet gladius in manu
debilis vel fortis: puer vel magni. sed non eundem
effectum cum fortis vel debilitate percutit: Sic et
verba dei in ore predicantium. **Verba** dei
purgat sicut medicina: lauat sicut aqua et secudat
sicut pluvia. Ita sicut medicina purgat a cor-
ruptis et superfluis humoribus: sic verba dei
a pravitate et superfluis affectionibus: et ideo ani-
ma sanat. **Sap. xvj. Neque herba neque ma-**
lagina sanavit eos: sed sermo tuus digne sa-
nat omnia. **Verba** sicut aqua lauat et mundat vestes:
sic verba dei mentem: **Job. xv. Quos mundi est**
propter sermonem quem locutus sum vobis. Sed no-

ta quod cribrum si ponatur in aqua statim impletur: sed
cum extrahitur nihil in se remanet. Sic multi
sunt in sermone que dum audiunt pleni sunt aqua
compunctiois et devotiois: sed cum recesserint
vacui remanent et auditorum memoria non ha-
bet: **Ecc. xxj. Cor** sicut vas confractum
omne sapias non tenebit. Sed nihilominus
attende quod vas cum aqua infunditur: sed aqua non
retineatur: tamen mundius quam si non infunderetur.
Sic ille que frequenter audit verbum dei que ille que
non audit. **Verba** mulier cum in speculo fordes
aspicit aqua abluit: sic verba dei ad modum spe-
culi maculas cordis ostendit et dat aquam gratie
ad laudandum. **Prover. xij. Doctrina** bona
dabit gratiam. **Verba** verbum dei fecit dat animam
sicut pluvia terram: **Deus. xxij. Cor** fecit
ut pluvia doctrina mea. Pluvia enim facit
exire de terra vermes: bufones et herbas
germinare: sic verbum dei peccata ab homine facit
exire et bonum propositum germinare: **Leuit.**
xxvj. Dabo vobis pluviam temporibus suis et
agri gignentur germen suum. **Verba** verbum dei man-
dat et purificat affectum sicut manipulus coriam
dri purificat oleum. Dicit etiam **Palladius:**
quod si aial in oleum ceciderit et oleum putredine
ac nidore vitiauerit: lubent greci coriamdri
manipulum in oleum metreta suspendi atque ita
paucis diebus manere: et si nihil est nidore de
miserit mutandum esse coriamdri donec su-
peret huius vitium. Tunc que aial in oleum inci-
dit quam carnalis tentatio in corde devotum incur-
rit: quod putredine vitia quam delectatione pol-
luit. Sed quod per manipulum coriamdri nisi stu-
dium significat divini verbi: **Coriamdri** que
canibus dicitur esse huius: quod nimis divinum elo-
quium peccatoribus est adversum. **Manipulus**
autem dicitur eo quod manu capiatur. An coriamdri
ad manipulum ducit quam verbi divini studium
ad opus ordinat. **Manipulus** que coriamdri. i.
studium divini verbi corruptione aial ab oleo
abstrahit: quod delectatione tentationis carnalis
ab aial repellit. **Vn. Micro. Ama** scilicet septu-
raz: et carnis vitia non amabis. **Ca. LXXX**

Verba et mores

Verba et carnalis hominum displi-
cet iustis: sicut displicet gustui cibum
insulsus. An **Job. vj. Nunquid** comedi potest
rit insulsus quod non est sale conditus: **Verba** que
pe morem carnalium que cibaria se nris me-
ribus ingerunt ut in delectationis ventre rapiun-
tur: sed electi que insula non comedit: quod prae-

Liber nonus

noy dicta factaq; dijudicās ab ore cordis
repellit. Paul⁹ em̄ ad esum mētū insulsa
iferri. phibuit cū discipul⁹ dixit Colof. iij.
Sermo vester sp̄ in grā sit sa. cō. Et ps̄.
q; q; vba reproboz in cordis ore insulsa fa
bulatiōel: s; n̄ vt lex tua. ps̄. cxvij. Sepe
ā vba carnaliū dū ipoztune se n̄rīl aurib⁹
ingerūt: in corde bellum tētatiōis gignūt.
Et quīs hec rō rep̄mat ⁊ lingua rep̄hen
dat cū labore: r̄n̄ int⁹ vincit qd̄ foris cū au
ctozitate iudicaf. N̄n̄ necessariū ē q; nec ad
aures veniat qd̄ mēs a cogitatiōis auditu
vigilās repellat. Sācti igit viri q; ad eter
nā vitā desiderio anhelāt: in tāta se altitu
dine vite subleuāt vt audire tā que mundi
sunt que sibi ac dep̄mens pōdus credant.
Valde nāq; īsolēs ac intolerabile estimāt
quicqd̄ illud nō sonat qd̄ intus amant: sic
Grego. dicit. Caplm: LXXXI

Virginitas assi
milat lapadī: q; sic lampas fra
cta nō rep̄at: sic virginitas amil
sa nō recup̄at. Nā si q; amiserit virginita
tē suā si rotū mūdū daret plenū auro nō re
cuparet eā: Amos. v. Virgo īst⁹ p̄iecta ē
in terrā suā nō ē q; suscitēt eā. Itē virgi
nitas sine charitate ⁊ grā est sic lāpas sine
oleo: Bern⁹. Subtrabe oleū lāpas non lu
cet: tolle charitatē castitas nō placet. Itē
virginitas corp̄is plena secular⁹ desiderij
sūls ē latrine hūti ouiscū deauratū: ⁊ lā
padi itegre plene stercore. Et etiā silis ē se
pulchro ⁊ p̄herero ex⁹ omato: Mat. xxij
Ecce vob̄ hypocrite q; silēs estis sepulchris
dealbar⁹. Itē virgines debēt esse solitarie
⁊ pauide nō audaces vl̄ domesticke. Nā
alia em̄ siluēstria pulchriorē hāt pellē q; dome
stica: ⁊ onager siluest⁹ q; domestic⁹. Silr
etiā virgines solitarie pulchriores esse solēt
q; affabiles. Nā familiaritas ⁊ affabilitas
viā ad luxuriā p̄parat. Ca. LXXXII

Virtutes sācto
rum vnguētis assimilant. Sic em̄
vnguēta redolere lat⁹ nesciunt
nisi cōmota. ⁊ sic aromata odorem suū nisi
cū incēdunt expādūt: ita sc̄ti viri om̄e qd̄
virtutes redolēt i tribulatiōib⁹ ino tescit⁹:
sic Grego. dicit. Itē virtutes assimilant liq;
ribus. i. vino oleo ⁊ melli. Omne em̄ vini

in medio sui vasis melius ē: ⁊ oleū in sup̄fi
cie: s; mel ē melius in fundo. Et ideo vt di
cūt expti viri cū sit vini trāsuasatio qd̄ est
in sup̄mo vel in fundo tūc bibat: medium
aut̄ reseruet. N̄ne ē q; qdā p̄ ioco p̄inat
amicis suis triplex vinū de vno vale: dan
do eis de sup̄mo medio ⁊ infimo. Sic q; in
ter liqres aliq; diligit locū sup̄mū: aliq;
mediū: aliq; infimū. Sic etiā int̄ virtutes
sup̄mū q̄ritē charitas: infimū petit humili
tas: mediū aut̄ tenet q̄libet virtus moral.
de q; ps̄s dicit: q; virt⁹ est habit⁹ electiu⁹ in
medietate p̄stētis. Caplm: LXXXIII

Vite presentis
vac future status figuratus ē in
tabnaculo ⁊ tēplo veter⁹ testa
mētī. Nā p̄ tabernaculū qd̄ erat mutabile
figurabat itar⁹ mutabil⁹ p̄nt⁹ vite. Per tē
plū x̄o qd̄ erat fixū ⁊ p̄stās figurabat sta
bilitas vite future qd̄ est oīno inuariabilis.
Et p̄tē b̄ in edificatione tēpli dicit: q; non
est auditus suis triplex mallei vel securis: ad
signandū q; oīs p̄urbatiōis tumultus lō
ge ē a statu futuro. Aliq; tū dicit q; p̄ tab
naculū figurabat stat⁹ veter⁹ leg⁹. Per tē
plū aut̄ a Salomone p̄struū stat⁹ leg⁹ no
ue. Nā ad p̄structionē tabernaculi soli iu
dei sunt operati. Ad edificationē x̄o tem
pli operati sunt etiam gentiles. i. tyrij ⁊ sy
donij. Caplm: LXXXIII

Vita hominis cor
poralis assimilat tele p̄ter tria.
Pr̄io rōne p̄terionis: q; sicut
tela p̄terit filis: ita vita hoīs diebus p̄fi
cit. S; q; augmētū p̄cipit eo ad incitionem
tēdit. Nā cū t̄p̄o p̄cepta p̄tererūt futura de
plicant: ⁊ de vniuerso vite sp̄acio tāto fiūt
pauclora q; volunt q; multa sunt q; trāsie
rūt: Job. viij. Dies mei veloci⁹ trāsierūt q;
a texēte tela succidit. Sec̄do rōne inerior
nis. Tela q̄ppe īfra sup̄zaq; ligata duob⁹ u
gnis inectit vt texat. S; q; īseri⁹ t̄xta iuo
lif: eo sup̄l⁹ t̄xtenda duplicat: vt vñ se ad
augmētū multiplicat: idē fit minimū qd̄ re
stat. Sic nimirū vite n̄re t̄p̄a ⁊ trāsacta q̄ll
īseri⁹ volum⁹ ⁊ ventura q̄ll sup̄iora depl
cam⁹: q; q; p̄l⁹ sunt p̄terita: eo min⁹ esse inck
p̄iūt futura. Tertio rōne succidit. Tela
em̄ breui t̄p̄e t̄xtit: ⁊ idē cito succidit: sic hō
breui p̄lūēs t̄p̄e cito moat. Fla. xxxvij

precisa ē ve. a tēxē. vi. mea. An Greg. dicit qd tela tarditate pueri: vita at pns morā defect? nō hz. In illa nāqz cū laborat ma- nus figit aduer? terminū elongat. In ista vō qz tpe deflnēs indefinēter psumim? ad si nē nri itiner? etiā hēscēdo puenim?: et per cursuz nri trāsit? etiā dormiētes inus. Ele eti qz pntis vite momēta decurrere sub festinatioē spiciūt: nequāqz in h mobilita- tis itinere cordis intentionē figūt: sicut di- cit Grego.

Capitulum: LXXXV

Uita hūana spi- ritual assimilata militie. Prio- rē pugne necessitate. Quid em in hac vita pnti hō teneat: pugre necesse est eū. pmo pp diaboli malignitate: An Job vij. In vna lraz d: Tētatio ē vita hoīs sup terrā. Grego. Quid tētatiois noīe nisi pugna? malignos spūs expmit? Ergo vita hoīs tētatio ē: qz dū h malignoz spiritūū fīdīas vigilat: i bello pēctū pculdubio defudat. Secō hz pugre h pprāā ifirmi- tatē. Spōte qppe a statu p dītōis lapsus corruptiois sine putredini subdit: dū sibi ex seipō molestias gignit: in qdā pugna va- rietat? existit. An nūc a stad sūma appetē- da et etiā pscēda se erigit mutabilitat? lu- brice ipullu ptn? ad semetipm cadit: vult in pēpлатiōē stare: s; nō valet cogitatiois egressuz figē nitit h ifirmitatib? sue lapsi- bus emeruat. Qui nimiz mutabilitat? sue onera: qz volēs expetij nolēs portat. Qui etus hō carnē possidere potuit si hō ab au- ctore p dītōē possideri voluisset. Cūqz se eri- gere h p dītōē studuit: in semetipō ptn? carnis ptiēlias inuenit. Sz qz cū culpa sil ab origie etiā pēa pparat: inserto ifirmita- tis vitio nascimur: et qsi cuz hoste deduci- mur quē cū labore supem?. Ipa h hoīs vi- ta pugē cui ex semetipa nascit vñ pimat. Tertio hz pugre h vitioz nascētū pple- xitate: qz. l. penitēt? aīa sp i pugna ē: qz r si sp ex xrite succidit qd ex ifirmitate gene- rat: sp tñ ex ifirmitate generat qd ex xrite succidat. Itā r si lā ab inīqtat? pperatioē cōpēfēt: in ipis tñ bonis opib? mō maloz mēōna: mō seductiois caligie tētatiois sue iterruptioē fuscā. Ali? nāqz a luxuria iaz carnē refrenat: s; tñ adhuc luxurie fantas- mata tolerat: qz q volēs scē hoz etiā iuit? memit: et penā sustinet qd voluptatē puta-

uit: qz vō ad deuictā culpā retrahi metuit. ventrē mire rigore abstinentie pstrigit: vult- tusqz ex abstinentia pallefcit. Cūqz pallo- rē facie aspiciat: venerāda ab hoīb? vita lau- dat moxqz ianis glia abstinet? aīaz cū ver- bis fauoris pcutit: quā pculsa mēs dū sbij- cere nō valet eū p quē venerat tergere a fa- cie pallozē qrit: sicqz fit vt ifirmitat? neri- bus ligata aut pallozē abstinentie fugiēs ite- rū p alimēta sbdi luxurie metuat: aut ipul- sū luxurie p abstinentiā supans pallozē suū iani glie militare ptimefcit. Ali? lapsū su- pbie superās: toto lā desiderio statū hūili- tat? apphēdit. Cūqz supbiētes qsdaz vsqz ad opphōes inocētū erūpe spicit: p po- nere aliqstulū cogit qd decreuit: vim recti- tudis exerit et prauis nō māsuēdine sz auctē h dicit. An plerūqz fit vt aut p hūili- tat? studiū rectitudis celū deserat: aut celo- rectitudis turbet hūilitat? studiū qd tene- bat. Cūqz suari sil et celi auctas et pposita hūilitat nō possit: sibimetipī hō ex p turba- tiōē incognit? reddif: ita vt vehemēt am- bigat ne apd seductū animū aut supbia se auctoritate celi ifinuet: aut torpor pauld? hūilitatē fingat. Ali? qta sit fallacie culpa et fidei virt? p dītōē arcē xitāt? eligēs de- cernit vt ex ore lā fallus fmo nō pdeat: se- seqz fundit? a mēdaciū transgressioē distun- gat. Sz fit plerūqz vt dū verx dē vita pxi- mi qūct. Cūqz i gerere alteri lesioē metu- it: ad h qd dudū pserat fallacie vitium qsi ex studio pietatis redit: sicqz fit vt si mali- cia mentē nō teneat: in eo tñ veritatis iudi- cū vmbra mēdaciū obscuret. An et sepe qz p cōctatus qsqz p ticerē nō valet: aut falluz dicēs suā mentē trucidat: aut verū loqns pxi- mi vitā grauat. Alius amore p dītōis excitatus a terrenis cogitatioibus mentē curat assidua orōne suspēdere: atqz hāc in secreta hētis intime securitate collocare. Sz in ipō sue orōnis ascensu dum eleuare animū ab infimis nitit: ifirmoz fantasma- tibus reuerberat atqz ad intuendū lucem mētis oculus tēdif: sz ex corpore vsu sur- gentibus terrenoz imaginibus obscurat. An fit plerūqz vt intēdētis anim? ipa sua infirmitate fatigatus: aut orōnē deserens desidia torpeat: aut si dū in orōne pmanse- rit: apd ei? oculos obortaz imaginū caligo densfcit. Propter q omnia recte d: qz mi- litia siue tētatio est vita bonis super ter-

za. **U**bi de aia sancta dicit **Cant. vi.** Ana est coluba mea. **S**ecunda est vnitas naturalis sicut aie et corporis in vna psona: et plurimum sanguineorum in vna parentela. Et talis vnitas copet homini respectu dei. **1. Corinth. vi.** Qui adheret deo. **S**ed fidem et charitatem vnus spūs est cū eo. **E**t nota q in hoie caro vnita spūi suscipit ab eo multa bona. s. vitam: motum: sensum et hmōi. Et sicut paup homo sanguinitate pūctus diuiti suscipit ab eo multa dona. vñ multū appetit paup nobilis matrimoniu mulier diuitis ppter bonorum cōmunicatiōē. Et ergo multo magis appetenda ē vnitas charitatis cū deo q est summū bonū: a quo est omne datū optimū et omne donū pfectum. **U**bi anima ex charitatis cōiūctiōe affectur cōmuniōē multorum et magnorum bonorum. **Sap. viij.** Sclēs qm̄ mecum cōmunicabit d bonis. Et iter. **vij.** Venerunt mihi omnia bona tē. **T**ertia est vnitas socialis: sicut multorum mercatorum in vna societate. Sic debet hō in charitate vniri et sociari. primo ad lucrū vite eterne: ut possit dici: **Ecce q̄ bonum et q̄ iocundum habitare fratres in vnū.** Hanc ergo vnitatem facit vinculu charitatis ad primū sine qua mutua pax aut spūalis gratia nō pseruat: s; effundit et euacuat sicut vinū de dolio sine vinculo. **E**t nota q hec vnitas et vinculu charitatis multorum congregatorum in vnum valet ad multa. **P**rimo qdem ad laborandum. **H**ā sicut homo debilis fortiori sociatus portat seu trahit qd p se solus trahere vel portare nō posset: sic est vnus homo alteri in charitate vnitus: **Eph. iij.** Supportantes inuicē in charitate. **I**tem valet ad inflāmandū. **L**igna em̄ pariter congregata maiorē ignem faciūt: **Eccl. iij.** Vnus quō calefiat. **I**tem valet ad imperandū: qz multi rogātes faciliē exaudiant: sicut abbas facilius audit conuentū qm̄ simul aliqd petūt. Et sicut qm̄ oēs ciues alicuius regni aliquid petūt a rege nō de facili negat eis. Et vnus denarius minus bonus recipit aliqñ cū multis bonis qui p se refutat: sic pces vnus admittunt rōne alterius. **1. Petri. iij.** **D**ēs vnanimis in oratiōe est ore. **I**tem valet ad pugnandū. **H**ā quotiens filij isrl̄ cōgregati fuerit victores extiterūt: dispersi hō victi sunt. **P**ugna enim vnanimiter aggressa victoriā parit: sic cau-

da equi diuidendo pilū a pilo facilius potest rumpi: s; nō simul accepta: **Eccl. iij.** Si quis am pualuerit vni duo resistunt ei. **D**icit q Saladinus cum moreret vocauit filios suos et iussit vt singuli afferret vt gas q̄ de uifas de facili frangerūt: s; simul iunctas frangere nō potuerūt. Et dixit eis: Sic filij si stis vnū inter vos et vnanimis nō poteritis vinci nec frangi: s; si diuisi et separati vincemini. **I**tem valet ad supportandum. **L**euis em̄ est sarcina fructū debili qm̄ iuuatur a pluribus: sic p̄ in certis qm̄ transeunt aquas: quorum vnus suscitāt caput alteri? et mēbra etiā corporis inuicē se supportāt: **Roma. ij.** **V**nū corpus sumus in xp̄o: singuli aut alter alterius mēbra. **I**tem ad securandū. **M**iles em̄ nō est securus extra exercitum: nec obsessus extra castrū: sic nec fidelis extra cōgregatiōē bonorum. **I**tem valet ad cōglandū. **N**ullus em̄ rei sine socio iocūda est possessio. **A**pis em̄ plurimum floy humorē in vnū cōgregat vt mellificet. **U**bi in vita eterna vere erit pfecta vnitas et pfecta iocūditas. **H**ā ibi erit vna vox le tantū: vnus ardor cordiū: amor pfectus et vnus oim spūs: **Job. xvij.** Et sint vnū sic et nos vnū sumus. **Ca. LXXXVIII**

Actio spūalis

Vbi quattuor signis ostendit: cū est interior in corde. **P**rimū est si madata dei seruat. **L**igna em̄ et ligmen oleo vncta ignis facilius accedit et vrit. **1. Job. ij.** **A**nctionē quā accepistis maneat in vobis. **q. s.** ad obseruanda dei mandata cor implet et inflāmat. **S**ecūm est si vinculu diaboli. i. pctm̄ totaliter euadit. **P**ugil em̄ bñ vnctus nō diu a socio tenetur: **Eccl. xlviij.** **Q**ui vnctus reges ad penitentia. **T**ertiu est si lucide de rebus iudicat. **R**es em̄ vncta lucidior est: sic aia grā vncta clare ac lucide et vere iudicat de mundanis. **1. Job. ij.** **V**os vnctionez habetis a sancto. **U**bi glo. nō est necesse vt doceamini: s; vnctio docet vos qu. s. tenēda sunt et que nō. **Q**uartū est si onera tribulationum et infirmitatū et infirmitatū et hmōi patienter et sine murmure portat. **Q**uadruga em̄ si est bene vncta currit sine stridore: **Eccl. xxvij.** **I**n his curās mitigabit dolorem. **A**nguētarius faciet pigmēra suauitatis: et vnctiōes pficiet sanitatē. **S**ed nota q vnctiō

Liber nonus

lochi inuadunt musce et in quibus: sic demones illos quos viderint habere gratias nituntur in quibus nare prauis cogitationibus: *Ecc. i. Musce morietes. i. in iude cogitationes perdit suauitate vnguenti. i. bonorum operum meritum vel deuotionem orationis.* *Capitulum: LXXXIX*

Voluntati proprie maxime consueuerunt inhiere homines astuti et religiosi vel flatu. *Ita pellis quod est subtilior tanto est difficilior ad excoriamandum. Sic qui plus habet de subtilitate ingenij vel religionis difficilior erunt turpia voluntate.* *Ita caput animalis difficilius excoriat quam alia membra. Per caput ubi magis viget sensus corporis quam in alijs membris: significantur plati et illi qui per videntur habere discretiōis. Tales difficilius excoriantur a turpia voluntate quam simplices: eo quod in multa sapia multa sit indignatio.* *Ita anguilla pelle lubrica hinc et vix teneri potest ad excoriamandum. Sic multi ita lubrici et mobilis sunt quod pelle turpia voluntatis excoriamari non possunt: sed rationes ad excusandum vel excusandum habentes. De sunt pelles discretionis quibus comminatur dominus per *Abacuk. iij. dicens: Turbabitur pelles terre madia. s. i. prout seculo vel in futuro iudicio.* *Ca. XC**

Visurarius quam diu detinet alienum bonum ipse a diabolo detinet. *Has enim plenum aqua in fundo firmiter tenet: et non esset nisi aqua in se teneret: et tamen tenebitur quam diu aqua retinebitur: sic qui tenet alienum tenet ipse a diabolo.* *Ita visurarius quod per usuras extorquet super seipsum accipit. i. super animas suas: et dum pignus accipit a proprio animas suas impignorat diabolo. An quicquid de visurario lucro expedit super seipsum expedit. Et ideo sicut est anima libus empti a carnificibus qui ad occidendum impinguntur: per quibus quicquid carnis expedit super ea expedit: *id est. xij. Congrega eos tanquam gregem ad victimam: et sanctifica eos in die occisionis. i. separa eos tanquam ea que solent immolari.* *Capitulum: XCI**

Christus assumi laus statueret: quod ut *Greg. dicit Ad pensandum vite nostre meritum venit ac secum iustitiam simul et misericordiam detulit: sed misericordie lance propoderas culpas*

nostras parcendo leuauit. In manu etenim patris quam statuerat miri libraminis factus hinc in se calamitatem nostram et illinc peccata suspenderit. Sed grauis proderis calamitatem moriendo innotuit: et apud misericordiam suam deus leuare esse peccata relaxando monstrauit quam per ipsum gratia prestitit: quod pena nostram nobis cognoscibile fecit. *Ita quia pena nostris debetur peccatis: ex peccatis et morte apparuit ipsius redemptoris.* *Ita ipse figuratus est in lege veteri per illa que pertinebant in tabernaculo moysi. Ipse enim figurabatur per ea que erant in tabernaculo interiori per propiciatorium: quod ipse est propiciatio per peccata nostris: ut dicitur. *i. Jo. hannis. ij. Et uenieter per propiciatorium a cherubim: quod sicut arca erat constructa de lignis sethim: ita corpus christi de membris purissimis constructum. Erat autem deaurata quod christus fuit plenus sapientia et charitate que auro signantur. Intra arcam autem per vitam auream erat. i. anima hinc manans. i. omnis plenitudine deitatis. Erat etiam in arca uirga. i. preter sacerdotalem: quod ipse factus est sacerdos in eternum. Erat etiam ibi tabule testamenti ad designandum quod ipse christus est legislator. Ita christus figurabatur per ea que erant in tabernaculo exteriori. s. per candela: bina: quod ipse dixit: Ego sum lux mundi. Et per septem lucernas septem dona spiritus sancti notantur que fuerunt in eo. Ipse etiam figurabatur per mensam: quod ipse est spiritualis cibus: sicut illud *Job. vj. Ego sum panis viuus. Duo decim autem panes figurabantur duodecim apostolos vel doctrinam eorum. Et per cadela bina et mensam potest significari doctrina et fides ecclesie que illuminat et spiritualiter reficit. Ita etiam christus figurabatur per duplex altare. s. bolum caustorum et thymiamatis: quod per ipsum oportet nos offerre omnia virtutum opera siue illa quibus illa affligimur: que offeruntur in altari holocaustorum siue illa que maiori mentis perfectione. s. spiritualia profecto desideria deo offeruntur in christo quasi in altari thymiamatis: sicut illud *Heb. vlti. Per ipsum ergo offerimus hostias laudis semper deo. Et nota quod *Exo. xx. dominus mandauit quod fieret altare de terra: vel saltim de lapidibus non sectis. Et ita quod etiam non faceret altare excelsum ad quod oportet accedere per gradus: ad designandum quod in christo domino nostro que est via altare deo*****

demus et fieri veram carnis naturam quantum ad humanitatem quod est altare de terra vel lapide facere. et quantum ad deitatem debemus in eo et fieri patris equalitatem quod est non ascendere per gradus ad altare. Ipse enim christus non in matris patre est aut ipsa sanctio: sed coeternus et coequalis utriusque vivens et regnans deus in secula seculorum. Amen.

Explicit liber nonus de exemplis et similitudinibus rerum.

Incipit prologus eiusdem libri decimi de exemplis et similitudinibus rerum.

Dorsuum dabit in assumptione operum: *Ecclesiasticus xxxviiij.* Quia omnes agēs agit propter finem generaliter: opera ius omne captus appetit opus procreare: maxime quod laboribus plurimis longisq; persecutus est studijs: sine desiderat debito feliciter consummare. Postquam igitur in precedentibus libris exempla de rationis operibus que homines aut lege iubente aut arte dirigente producant plurima sunt inducta ad reliquorum assumptionem operum humanorum de quibus exempla promissimus licet cor et sensum pervertere: et de residuis humanis operibus que ad vite necessitatem vel commodum rationabiliter propter legis humane decretum: vel propter artis habitum homines operantur: ac de moribus et consuetudinibus varijs: et que ex rationabilibus causis inter homines observantur et interdum etiam de fortuitis casibus in libro ultimo nostri operis libro exempla vel similitudines ponere: ac ea ut de alijs fecimus ad moralem instructionem instructere. Cum his insuper inducent exempla de moribus et actibus fidelium israeliticorum populi: et de quibusdam particularibus actibus insignium personarum que in illo fidelium populo celebres extiterunt. De moribus quoque et actibus clericorum ministrantium et populi christiani et de his rursus que ad feminam servum vel puerilem etatem pertinent: ac de his que ad effectum spectant tam corporales quam spirituales vite: necnon et que ad damnum vel reditum plerumque inter homines sunt nonnulli similitudines introducent. Dabit itaque huius operis auctor in libro libello cor sensum iuxta verbum appositi in assumptionibus operum huius

non: ut videlicet hominum operum similitudinibus similitudinis labor suscepti operis totaliter terminet. Ceterum ne ordine dispari a partibus posteriora degeneret secundum modum observatum superius diversorum capitulorum materias volo sub alphabeti litteris et ordine disponere.

Explicit prologus.

Incipit liber decimus. Ca. I

Abiectos a mundo christus plerumque suscipit: sic nonnumquam una civitas suscipit et honorat expulsos ab alia. Et sic etiam vult homo misericors famulum suscipit pauperem et infirmum ab alio crudeli domino derelictum: sic legitur. *I. Regum xxx.* de quodam egyptio puero in via lassascente quem amalechita egrotum in itinere deseruit: dauid vero inuenit: cibo refecit: ducem sui itineris fecit: amalechitam prosequi epulatum cepit et extinguit. Quid enim est nisi Grego. dicitur: quod egypti a malechite puer in itinere lassatur nisi quod amator propter seculi peccati sui nigredine operatus sepe ab eodem seculo infirmus despectusque relinquitur: ut cum eo nequaquam currere valeat: sed fractus aduersitate torquetur. Sed hinc dauid inuenit: quod redemptor non veraciter manus fortis nonnumquam quem fractus a mundo gloria reperit in suo amore convertit. cibo pascit: quod verbi scilicet refecit: ducem itineris eligit: quod suum etiam predicatorem facit. Et qui amalechitam sequi non valuit: dum dauid efficit: quod is quem indignum mundus deseruit non solum convertit in suam mentem deum recipit: sed etiam predicatorem hucusque ad aliena corda producit: qui videlicet ducem dauid amalechitam convertit inuenit et extinguit: quod ipse christus predicatorem mundi leticia destruit: quod mundus comites habere desperit. Ca. II

Ablatio et priuatio talium alicui etiam innocenti facta diuino iudicio non ostendit deum esse iniustum cum ipse ea dederit et omnia sua sint. Cuius exemplum est quod nec aliqui iniustus est creditor: qui dum profixo redendi tempore non stringit qui vult erigat quod fecerat. ita dum deus aufert quod dedit non aufert nostra sed re.

R 4